

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA PRÁVNICKÁ
KATEDRA VEŘEJNÉ SPRÁVY

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Krajské volby v Plzeňském kraji v letech 2000-2020 –
kraj, volby a problematika malých obcí

2023

Předkládá:

Bc. Klára Vítovcová

Vedoucí diplomové práce:

doc. PhDr. Lukáš Valeš, Ph.D.

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Akademický rok: 2022/2023

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Bc. Klára VÍTOVCOVÁ**
Osobní číslo: **R21N0049P**
Studijní program: **N0421A220001 Veřejná správa**
Téma práce: **"Krajské volby v Plzeňském kraji v letech 2000-2020"**
Zadávací katedra: **Katedra veřejné správy**

Zásady pro vypracování

1. Úvod
2. Vymezení pojmů
3. Charakteristika Plzeňského kraje
4. Vývoj voleb v jednotlivých letech
5. Sociologický výzkum
6. Závěr

Rozsah diplomové práce:
Rozsah grafických prací:
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**

Seznam doporučené literatury:

- Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava ČR
- Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení)
- Zákon č. 130/2000 Sb., o volbách do zastupitelstev krajů a o změně některých zákonů
- BALÍK, S., KYLOUŠEK, J., et al. (2005). Krajské volby v České republice 2004. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav
- HEIDLER, J., Volební systémy: teorie a praxe. Praha: Lidové noviny, 1990. Archy. ISBN 80-7106-007-0
- VODIČKA, Karel a Ladislav CABADA. Politický systém České republiky: historie a současnost. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-718-3.

Vedoucí diplomové práce: **Doc. PhDr. Lukáš Valeš, Ph.D.**
Katedra veřejné správy

Datum zadání diplomové práce: **31. března 2022**

Termín odevzdání diplomové práce: **31. března 2023**

JUDr. et PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.
děkan

JUDr. Tomáš Louda, CSc.
vedoucí katedry

Prohlášení

Tímto prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma "Krajské volby v Plzeňském kraji v letech 2000-2020 – kraj, volby a problematika malých obcí" vypracovala zcela samostatně a že jsem vyznačila všechny prameny, ze kterých jsem pro svou práci čerpala, způsobem pro vědeckou práci obvyklým.

V Plzni dne 31. března 2023

.....

podpis

Poděkování

Ráda bych na tomto místě poděkovala vedoucímu mé diplomové práce panu doc. PhDr. Lukáši Valešovi, Ph.D., za odborné vedení práce, metodickou pomoc, cenné rady, trpělivost a podporu, které mi pomohly tuto práci vytvořit.

OBSAH

1. Úvod.....	8
2. Krajské volby.....	9
2.1 Krajské zřízení	9
2.1.1 Působnost a pravomoci.....	11
2.2 Volby do zastupitelstva kraje.....	12
2.3 Právní úprava	13
2.4 Vybrané instituty procesu voleb	14
2.4.1 Volební právo aktivní a pasivní.....	14
2.4.2 Vyhlášení a dny konání voleb	16
2.4.3 Volební orgány	16
2.4.4 Volební systém	17
2.4.5 Zjišťování výsledků voleb	18
2.4.6 Vznik a zánik mandátu	19
3. Charakteristika Plzeňského kraje	21
3.1 Základní informace o kraji.....	21
3.2 Geografie	22
3.2.1 Sídelní struktura	23
3.3 Obyvatelstvo	24
3.4 Ekonomika.....	26
3.5 Infrastruktura	27
4. Krajské volby v jednotlivých letech na území Plzeňského kraje.....	29
4.1 Volby v roce 2000	29
4.1.1 Složení zastupitelstva a rady kraje	31
4.2 Volby v roce 2004	32
4.2.1 Složení zastupitelstva a rady kraje	34
4.3 Volby v roce 2008	35
4.3.1 Složení zastupitelstva a rady kraje	37
4.4 Volby v roce 2012	38
4.4.1 Složení zastupitelstva a rady kraje	40
4.5 Volby v roce 2016	41
4.5.1 Složení zastupitelstva a rady kraje	44
4.6 Volby v roce 2020	44
4.6.1 Složení zastupitelstva a rady kraje	46
4.7 Souhrnný přehled krajských voleb	48
4.7.1 Volební účast	48

4.7.2	Průběh výsledků voleb vybraných stran.....	49
5.	Sociologický výzkum.....	52
5.1	Uvedení do problematiky	52
5.2	Výsledky dotazníkového šetření.....	53
5.3	Zhodnocení výzkumu	60
6.	Závěr	63
	Resumé	65
	Seznam literatury	66
	Seznam zkratk.....	72
	Seznam obrázků	74
	Seznam tabulek.....	74
	Seznam grafů	74
	Seznam příloh	75

1. ÚVOD

Tato diplomová práce se zaměřuje na téma „Krajské volby v Plzeňském kraji v letech 2000-2020 – kraj, volby a problematika malých obcí“. Cílem této diplomové práce je poskytnout ucelený přehled o vývoji voleb do zastupitelstva Plzeňského kraje za uvedené časové období. Významnou součástí této kvalifikační práce je sociologický výzkum zaměřený na vliv krajských voleb v Plzeňském kraji na malé obce do 500 obyvatel.

Práce je členěna do čtyř tematických kapitol. První kapitola se zaměřuje na objasnění pojmů souvisejících s krajskými volbami. V úvodu kapitoly jsou krátce vysvětleny pojmy krajské zřízení a pravomoci a působnost kraje, které jsou potřebné k lepšímu pochopení významu krajských voleb. Zbývající část kapitoly se věnuje samotnému institutu voleb, kdy je popsána právní legislativa voleb a vybrané instituty procesu voleb.

Druhá kapitola se věnuje charakteristice Plzeňského kraje. S ohledem na prováděný výzkum byla tato kapitola pojata obsáhleji a jsou zde uvedeny nejen základní informace o kraji, ale také jeho geografie s atypickou sídelní strukturou. Dále je zde charakterizováno obyvatelstvo, ekonomika a infrastruktura kraje.

Třetí kapitola se zabývá samotným vývojem krajských voleb v jednotlivých letech jejich konání. Každá podkapitola se zaměřuje na jiný rok, kdy v první části jsou zhodnoceny výsledky hlasování a v druhé části je popsán konečný stav, resp. nové složení zastupitelstva a rady kraje. V poslední podkapitole jsou shrnuty výsledky voleb vybraných vítězných stran za celou dobu konání tohoto typu voleb a také je zde zhodnocena volební účast v letech.

Poslední kapitola se věnuje sociologickému výzkumu, jak je uvedeno výše, kde nejprve je uvedeno nejprve několik základních informací o výzkumu, následuje vyhodnocení výzkumu a jeho závěrečné zhodnocení.

Ráda bych zde ještě poděkovala panu Mgr. Danielu Hajšmanovi za jeho ochotu, cenné rady a připomínky při vytváření výzkumu této práce a všem starostům a starostkám všech obcí Plzeňského kraje, kteří se zúčastnili mého výzkumu. Děkuji také mé rodině za podporu a pomoc.

2. KRAJSKÉ VOLBY

2.1 Krajské zřízení

V roce 1997 byl přijat ústavní zákon č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků a o změně ústavního zákona České národní rady č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky (dále jen „ústavní zákon č. 347/1997 Sb.“), který nabyl účinnosti až 1.1.2000. Díky tomuto ústavnímu zákonu došlo ke změně znění čl. 99 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky¹ (dále jen „Ústava ČR“), jehož znění je „*Česká republika se člení na obce, které jsou základními územními samosprávnými celky a kraje, které jsou vyššími územními samosprávnými celky.*“² Právní postavení krajů bylo pak dále definováno zákonem č. 129/2000 Sb., o krajích (dále jen „zákon o krajích“), který nabyl platnosti 15.5.2000 a účinnosti dne 12.11.2000, tedy dnem, kdy se konaly první krajské volby na území ČR.³

Důvod, proč Parlament ČR rozhodl o vytvoření vyšších územních samosprávných celků, byla připravovaná reforma veřejné správy. Přijetím výše uvedených zákonů se realizovala její první etapa a došlo tak k dekoncentraci a decentralizaci státní moci do jednotlivých regionů. Jinými slovy na kraje byly převedeny různé kompetence nejen v samostatné, ale i v přenesené působnosti. Další, tedy druhá etapa reformy veřejné správy, probíhala v letech 2002–2003, kdy došlo ke zrušení okresních úřadů⁴ a kraje tak převzaly některé jejich činnosti (zbývající část přešla na obce s rozšířenou působností).⁵

Zákon o krajích stanovil počet krajů, na které se ČR dělí. Celkem máme 14 krajů, jejichž struktura je téměř totožná jako struktura krajů z roku 1949, stejně jako určení krajských měst.⁶ Mimo výše uvedeného ústavního zákona č. 347/1997 Sb. byly přijaty ještě další 2 ústavní zákony, zákon č. 176/2001 Sb. a zákon č. 135/2011

¹ GERLOCH, Aleš, Jiří HŘEBEJK a Vladimír ZOUBEK. *Ústavní systém České republiky*. Plzeň, 2022, str. 281

² Čl. 99 Ústavy ČR

³ § 99 Zákona o krajích

⁴ Zrušeny byly pouze okresní úřady, okresy jako administrativní jednotky přesto stále existují.

⁵ VALEŠ, Lukáš a kol. *Politologické aspekty veřejné správy*. Plzeň. 2006, str. 196-199

⁶ VALEŠ, Lukáš a kol. *Politologické aspekty veřejné správy*. Plzeň. 2006, str. 196

Sb., které novelizovali ústavní zákon č. 347/1997 Sb., a to ve věci názvů krajů. Dnes se území ČR dělí na tyto kraje: Středočeský kraj s krajským městem Prahou, Liberecký kraj s krajským městem Liberec, Královehradecký kraj s krajským městem Hradec Králové, Pardubický kraj s krajským městem Pardubice, Olomoucký kraj s krajským městem Olomouc, Moravskoslezský kraj s krajským městem Ostrava, Zlínský kraj s krajským městem Zlín, Jihomoravský kraj s krajským městem Brno, kraj Vysočina s krajským městem Jihlava, Jihočeský kraj s krajským městem České Budějovice, Plzeňský kraj s krajským městem Plzeň, Karlovarský kraj s krajským městem Karlovy Vary a hlavní město Praha.⁷

Toto rozdělení nebylo však jediným, o kterém se před přijetím pozměňovacího zákona diskutovalo. Další velmi obhajovanou verzí rozdělení krajů podle verze z let 1960-1990, kdy by rozdělení krajů více odpovídalo rozdělení většiny složek státní správy, jako např. krajské soudy, finanční ředitelství, krajské ředitelství policie apod. Tyto složky mají své sídlo pouze v 7 krajských městech, které byly krajskými městy i v 60. letech. Další problém, co se týče regionálního dělení vychází ze samotné Evropské unie. Ta pro možnost čerpání některých fondů či pro statistické účely vyžaduje, aby regiony měly minimálně 1 milion obyvatel. Tuto podmínku splňují pouze 3 kraje, a z tohoto důvodu bylo vytvořeno celkem 8 organizačních jednotek s označením NUTS 2. Toto označení pochází z francouzského označení pro „Statistické územní jednotky Evropské unie“. Tyto NUTS 2 jednotky nekorespondují s žádným územním rozdělením státu a těmito jednotkami jsou:

- Jihozápad – kraje Plzeňským a Jihočeským,
- Severozápad – kraje Karlovarský a Ústecký,
- Severovýchod – kraje Liberecký, Královehradecký a Pardubický,
- Jihovýchod – kraje Vysočina a Jihomoravský,
- Střední Morava – kraje Olomoucký a Zlínský,
- Moravskoslezsko – pouze kraj Moravskoslezský,
- Střední Čechy – pouze Středočeský kraj,
- Praha.⁸

⁷ GERLOCH, Aleš, Jiří HŘEBEJK a Vladimír ZOUBEK. *Ústavní systém České republiky*. Plzeň, 2022, str. 283-284

⁸ VALEŠ, Lukáš a kol. *Politologické aspekty veřejné správy*. Plzeň. 2006, str. 196-198

2.1.1 Působnost a pravomoci

Kraj vykonává činnosti v rámci přenesené a samostatné působnosti. Přenesená působnost znamená, že kraj vykonává státní správu, kterou na něj stát delegoval na základě zákona.⁹ Jako příklad přenesené působnosti kraje lze uvést výkon dozoru nad obcemi nebo vydávání nařízení kraje, k jehož vydávání je oprávněna rada kraje.¹⁰

Samostatná působnost kraje je výslovně definována zákonem o krajích. Jedná se především o pravomoci uvedené v § 35 a 36 pro zastupitelstvo kraje a § 59 pro radu kraje (mimo vydávání nařízení, jak je uvedeno výše). Zákon také stanovuje, že do samostatné působnosti kraje spadají „...záležitosti, které jsou v zájmu kraje a občanů kraje, pokud nejde o přenesenou působnost kraje.“¹¹ Příkladem pravomoci v této působnosti může být vydávání obecně závazných vyhlášek (OZV) zastupitelstvem kraje nebo podávání návrhů zákonů Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR.¹² Při výkonu samostatné působnosti se kraj musí řídit zákonem při vydávání OZV a jinými právními předpisy vydávanými na základě zákona v ostatních záležitostech.¹³

Kraj musí dbát na vytváření podmínek pro rozvoj sociální péče, potřeby svých občanů zejména v oblasti ochrany a rozvoje zdravých životních podmínek, výchovy a vzdělání, dopravy a spojů, územního a kulturního rozvoje či ochrany veřejného pořádku.¹⁴

V rámci těchto oblastí má kraj pravomoci vycházející jak ze samostatné, tak z přenesené působnosti. Např. v oblasti výchovy a vzdělávání (školství) v rámci samostatné působnosti je kraj zřizovatelem učilišť, středních škol, gymnázií a dětských domovů. Mimo jiné kraj také zastává vůči školám funkci kontrolního orgánu.

⁹ § 29 Zákona o krajích

¹⁰ VALEŠ, Lukáš a kol. *Politologické aspekty veřejné správy*. Plzeň. 2006, str. 199

¹¹ § 14 Zákona o krajích

¹² § 35 odst. 2 písm. a) a písm. c) Zákona o krajích

¹³ § 16 Zákona o krajích

¹⁴ GERLOCH, Aleš, Jiří HŘEBEJK a Vladimír ZOUBEK. *Ústavní systém České republiky*. Plzeň, 2022, str. 284

V oblasti zdravotnictví kraj spravuje nemocnice, které byly do jeho správy svěřeny. Jedná se o veškeré nemocnice v kraji, které nejsou soukromými, vojenskými či fakultními nemocnicemi. Kraj je mimo jiné v rámci této oblasti povinen zřizovat zdravotnickou záchrannou službu a záchytné protialkoholní stanice.

Ve věcech sociálního zabezpečení kraj působí na poli ústavů sociální péče a některých domovů pro seniory. Zde rozhoduje o umístění osob, jejich ukončení pobytu v zařízení nebo o přemístování v rámci pracovišť. Také podporuje pomoc seniorům či integraci mentálně postižených do běžného života.

Posledním příkladem ze samostatné působnosti lze uvést oblast dopravy, kdy kraj je vlastníkem silnic II. a III. třídy a je povinen se starat o jejich stav a v případě potřeby stavět nové komunikace. Také zajišťuje dopravní obslužnost v kraji.¹⁵

2.2 Volby do zastupitelstva kraje

Volby do zastupitelstva kraje upravuje zákon č. 130/2000 Sb., o volbách do zastupitelstev krajů a o změně některých zákonů (dále jen „zákon o krajských volbách“). Ve svém úvodním ustanovení zákon stanovuje, že volby se konají jednou za 4 roky „...ve lhůtě počínající třicátým dnem před uplynutím volebního období a končící dnem jeho uplynutí.“¹⁶ Čtyřleté funkční období zastupitelstva je dáno čl. 102 odst. 2 Ústavy ČR. Tento článek také stanovuje, že zastupitelstvo je voleno na základě všeobecného, přímého a rovného volebního práva formou tajného hlasování.¹⁷

Zastupitelstvo je tvořeno členy zastupitelstva jejichž počet se odvíjí od počtu obyvatel na území kraje, kdy rozhodující pro stanovení tohoto počtu je počet obyvatel k 1.1. toho roku, ve kterém se budou konat volby. Přesný počet členů zastupitelstva musí kraj (přesněji krajský úřad) zveřejnit do 2 dnů na úřední desce a ve Sbírce právních předpisů územních samosprávných celků a některých správních úřadů od stanovení tohoto počtu. Pokud počet obyvatel kraje činí:

¹⁵ VALEŠ, Lukáš a kol. *Politologické aspekty veřejné správy*. Plzeň. 2006, str. 200-202

¹⁶ § 1 odst. 2 Zákona o volbách do zastupitelstev krajů

¹⁷ Čl. 102 Ústavy ČR

- do 600 000 obyvatel, volí se 45 členů,
- 600 000 až 900 000 obyvatel, volí se 55 členů,
- nad 900 000 obyvatel, volí se 65 členů.¹⁸

Zastupitelé pak ze svých řad volí radu kraje, kterou tvoří hejtman, náměstek (náměstci) hejtmána a další členové rady. Jejich počet se také určuje podle počtu obyvatel v kraji:

- do 600 000 obyvatel, volí se 9 členů rady,
- nad 600 000 obyvatel, volí se 11 členů rady.¹⁹

Z těchto voleb je vyjmuta hlavní město Praha, a to z důvodu existence zákona č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze.²⁰

2.3 Právní úprava

Stejně jako u obecního zřízení, má kraj vést zastupitelstvo, jehož členové mají být zvoleni na základě voleb do zastupitelstev krajů (nebo též krajských voleb). Aby se vůbec krajské volby mohly konat, bylo zapotřebí přijmout zákon o volbách do zastupitelstev krajů. Tento zákon byl přijat ve stejný den jako zákon o krajích a jak už bylo zmíněno, byl přijat pod číslem 130/2000 Sb. Účinnosti tento zákon nabyl dne 1.6.2000.²¹ Zákon o krajských volbách nejen že vychází z limitů daných Ústavou ČR (čl. 102), ale také stanovuje další organizaci a zásady voleb nad již daný ústavní rámec. Do dnešního dne byl novelizován pouze jednou a to zákonem č. 38/2019 Sb., kterým se mění volební zákony, zákon o místním referendu, zákon o krajském referendu a soudní řád správní.²²

Mimo již výše uvedené zákony se volby do zastupitelstev krajů řídí několika dalšími právními předpisy. Mezi tyto předpisy patří:

¹⁸ § 31 Zákona o krajích

¹⁹ § 57 Zákona o krajích

²⁰ GERLOCH, Aleš, Jiří HŘEBEJK a Vladimír ZOUBEK. *Ústavní systém České republiky*. Plzeň, 2022, str. 292, 297

²¹ § 72 Zákona o volbách do zastupitelstev krajů

²² GERLOCH, Aleš, Jiří HŘEBEJK a Vladimír ZOUBEK. *Ústavní systém České republiky*. Plzeň, 2022, str. 292

- Vyhláška č. 152/2000 Sb., vyhláška Ministerstva vnitra o provedení některých ustanovení zákona č. 130/2000 Sb., o volbách do zastupitelstev krajů a o změně některých zákonů,
- Směrnice Ministerstva financí č.j. MF-62 970/2013/12-1204, o postupu obcí a krajů při financování voleb,
- Zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní.²³

V roce 2020 byl přijat z důvodu pandemie COVID-19 zákon č. 350/2020 Sb., o zvláštních způsobech hlasování ve volbách do zastupitelstev krajů a do Senátu v roce 2020. Tento zákon upravoval postup hlasování pro osoby omezené na osobní svobodě z důvodu ochrany zdraví veřejnosti.²⁴ V prosinci 2022 byl však zrušen zákonem č. 411/2022 Sb., o zvláštním způsobu hlasování ve volbě prezidenta republiky v roce 2023.²⁵

2.4 Vybrané instituty procesu voleb

2.4.1 Volební právo aktivní a pasivní

Volební právo aktivní a volební právo pasivní spadají do skupiny politických práv garantovaných Listinou základních práv a svobod. Občané ČR tak mají zaručeno, že se mohou podílet na správě věcí veřejných.²⁶

Právo aktivní je jinými slovy právo volit. Toto právo umožňuje občanovi České republiky volit své zástupce do krajského zastupitelstva. K výkonu tohoto práva je způsobilý ten občan ČR, který alespoň v druhý den voleb dosáhl věku 18 let a je trvale přihlášen k pobytu v obci náležející do územního obvodu daného kraje. Mimo takto stanovený okruh voličů, zákon dále jasně stanovuje i překážky výkonu volebního práva. Překážky výkonu volebního práva se týkají osob, které jsou nositeli tohoto práva, avšak po určitou dobu nejsou schopni ze zákonem stanovených důvodů toto právo vykonávat. Zákon stanovuje tyto překážky:

²³ Právní předpisy. *Ministerstvo vnitra České republiky: Volby* [online]. Ministerstvo vnitra České republiky, 19.7.2021 [cit. 2023-03-28]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/volby/clanek/legislativa-pravni-predpisy-pravni-predpisy.aspx>

²⁴ § 1 Zákona o zvláštním způsobu hlasování ve volbách do zastupitelstev krajů

²⁵ § 29 Zákona o zvláštním způsobu hlasování ve volbě prezidenta republiky

²⁶ VODIČKA, Karel a Ladislav CABADA. *Politický systém České republiky: Historie a současnost*. Praha: Portál, 2003, str. 148

- a) výkon služby vojáka z povolání v zahraniční nebo výkon služby vojáka v záloze v zahraničí,
- b) omezení svéprávnosti k výkonu volebního práva,
- c) zákonem stanovené omezení osobní svobody z důvodu ochrany zdraví lidu,
- d) zákonem stanovené omezení osobní svobody z důvodu výkonu trestu odnětí svobody.²⁷

Z volebního práva aktivního jsou vyjmuti i všichni příslušníci cizích států. Voleb do zastupitelstev krajů se nemohou účastnit ani příslušníci členských států Evropské unie. Občané členských států Evropské unie se mohou zúčastnit (mohou volit) pouze do voleb do zastupitelstev obcí a do voleb do Evropského parlamentu na základě mezinárodní smlouvy, kterou je Smlouva o přistoupení České republiky k Evropské unii z 1. května 2004.²⁸

Z výše uvedeného vyplývá definice práva pasivního, tedy práva být volen. Zákon totiž stanovuje, že zvolen může být každý, kdo je způsobilý k právu aktivnímu a není u něho žádná z překážek k výkonu volebního práva. V rámci volebního práva pasivního zákon dále stanovuje, v jakých případech se funkce člena zastupitelstva kraje nedá sloučit s jinými funkcemi, a to pokud daná osoba vykonává funkci:

- a) jako zaměstnanec obce, který je zařazený do obecního úřadu, jako zaměstnanec kraje, který je zařazený do krajského úřadu, jako zaměstnanec jiného než ústředního orgánu státní správy, pokud se nejedná o správní orgán s celostátní působností, jestliže je do těchto funkcí dosazován formou volby, jmenováním či ustanovením, a to pouze v případě, pokud zaměstnanec vykonává danou funkci na orgánu, který svou územní působností zasahuje alespoň z části území daného kraje.
- b) statutárního zástupce právnické osoby, kterou založil nebo zřizuje kraj, nebo má-li v ní kraj jakoukoliv účast na majetku,

²⁷ § 4 Zákona o volbách do zastupitelstev krajů

²⁸ Hlasování ve volbách: Volby do zastupitelstev obcí. *Ministerstvo vnitra České republiky: Služby pro veřejnost* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, 2020 [cit. 2021-03-12]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/hlasovani-ve-volbach.aspx>

- c) na ministerstvu, orgánu státní správy s celostátní působností či jiném ústředním orgánu státní správy, jestliže je do těchto funkcí dosazován formou volby, jmenováním či ustanovením.²⁹

2.4.2 Vyhlášení a dny konání voleb

Podle zákona o krajských volbách volby do zastupitelstev krajů vyhláší prezident České republiky. K vyhlášení musí dojít nejpozději 90 dnů před samotným konáním voleb.³⁰ Rozhodnutí o vyhlášení voleb musí být kontrasignováno³¹ a dále se zveřejňuje ve Sbírce zákonů (pro příklady viz kapitola č. 4).

Zákon o krajských volbách určuje, že se volby budou konat vždy ve 2 dnech, a to v pátek a v sobotu. Doba, po kterou mohou jít občané ČR hlasovat, je stanovena v pátek od 14.00 hodin do 22.00 hodin a v sobotu od 8:00 hodin do 14.00 hodin. Krajské volby se konají ve všech krajích ve stejnou dobu, pokud zákon nestanoví jinak.³²

2.4.3 Volební orgány

Volební orgány jsou poměrně autonomní organizační soustava orgánů veřejné moci sui generis, neboli „svého druhu“. Úkolem volebních orgánů je provádění, řízení, organizace a kontrola procesu voleb.³³

Volební orgány upravuje zákon o krajských volbách, který definuje jejich činnost jako výkon státní správy, a Vyhláška Ministerstva vnitra č. 152/2000 Sb., o provedení některých ustanovení zákona č. 130/2000 Sb., o volbách do zastupitelstev krajů a o změně některých zákonů.

Mezi volební orgány se řadí:

- a) Státní volební komise,
- b) Ministerstvo vnitra,

²⁹ § 5 Zákona o volbách do zastupitelstev krajů

³⁰ § 3 odst. 1 Zákona o volbách do zastupitelstev krajů

³¹ GERLOCH, Aleš, Jiří HŘEBEJK a Vladimír ZOUBEK. *Ústavní systém České republiky*. Plzeň, 2022, str. 292

³² § 3 Zákona o volbách do zastupitelstev krajů

³³ MOLEK, Pavel a Vojtěch ŠIMÍČEK. *Soudní přezkum voleb*. Praha. 2006, str. 136-137

- c) Český statistický úřad,
- d) krajský úřad,
- e) pověřený obecní úřad, ve městech Brno, Ostrava a Plzeň úřad městské části nebo městského obvodu,
- f) obecní úřad, městský úřad, úřad města, ve městech Brno, Ostrava, Plzeň úřad městské části nebo městského obvodu,
- g) starosta obce, primátor statutárního města, které není územně členěno, a v územně členěných statutárních městech starosta městské části nebo městského obvodu,
- h) okrsková volební komise,
- i) ředitel krajského úřadu.³⁴

2.4.4 Volební systém

Volebních systémů se v demokratických zemích používá několik a každý z nich má značné a zároveň odlišné důsledky na demokratické fungování státu. Jan Heidler však uvádí, že základní typy volebních systémů jsou vlastně pouze dva – většinová volba a poměrné zastoupení.

Většinový systém funguje tím způsobem, že stát je rozdělen na tolik obvodů, kolik míst se obsazuje v dané instituci a v každém obvodu se volí pouze 1 kandidát. Kandidatura není nijak omezena, co se týče politické příslušnosti, tzn. že kandidovat mohou i jedinci bez politické příslušnosti, tedy nezávislí kandidáti. Každý volič v tomto systému hlasuje pouze pro jednoho kandidáta a v daném obvodu vyhraje ten kandidát, který obdrží nejvíce hlasů.³⁵ V ČR se podle zásad většinového systému konají volby do Senátu Parlamentu ČR a volba prezidenta republiky.³⁶

Systém poměrného zastoupení Jan Heidler definuje slovy „*kolik procent hlasů, tolik procent poslanců*.“³⁷ Jinými slovy, mandáty se přidělují poměrně podle počtu platných hlasů, které kandidující politické strany³⁸ obdržely od svých voličů.

³⁴ § 6 Zákona o volbách do zastupitelstev krajů

³⁵ HEIDLER, J., Volební systémy: teorie a praxe. Praha. 1990, str. 5-8

³⁶ GERLOCH, Aleš, Jiří HŘEBEJK a Vladimír ZOUBEK. *Ústavní systém České republiky*. Plzeň, 2022, str. 118, 200

³⁷ HEIDLER, J., Volební systémy: teorie a praxe. Praha. 1990, str. 6

³⁸ Kandidující stranou se má namysli také hnutí či koalice.

Tento způsob hlasování se v ČR využívá u voleb do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR, voleb do Evropského parlamentu a voleb do zastupitelstev obcí a krajů. Aleš Gerloch uvádí, že tento volební systém byl uplatňován na našem území v období první republiky Československa, po 2. světové válce až do roku 1948. Obnoven byl v roce 1990, kdy došlo k jeho modifikaci ve smyslu přidáním omezovací 5% klauzule a dále bylo zavedeno preferenční hlasování.

Omezovací 5% klauzule, neboli uzavírací klauzule je minimální podíl hlasů, který musí kandidující strana obdržet, aby se postoupila do skrutinia³⁹ a byly jí přiděleny mandáty. V tomto případě se jedná o minimální počet 5 % platných hlasů od voličů.

V rámci preferenčního hlasování má volič právo udělit až 4 preferenční hlasy, tzn. že na kandidátní listině strany, hnutí či koalice, pro kterou hlasuje, vyznačí v případě zájmu nanejvýš 4 kandidáty, kterým dává přednost. Pokud volič přidělí více než 4 hlasy, tak se k preferenčním hlasům nepřihlíží a hlasovací lístek se počítá ve prospěch dané politické strany, hnutí či koalice.⁴⁰

2.4.5 Zjišťování výsledků voleb

Zákon o krajských volbách jasně definuje způsob zjišťování výsledků a taxativně stanoví, kdo může být přítomen ve volební místnosti.

Po ukončení hlasování, volební komise odpečetí volební schránku (v případě, že byla použita přenosná hlasovací schránka, tak odpečetí i ji) a vybere z ní všechny obsah. Volební komise roztrídí úřední obálky od ostatního obsahu, který společně s hlasovacími lístky, které nejsou v úředně obálce dá stranou. Hlasovací lístky, které ve volební schránce nebyly v úřední obálce (byly vhozené volně nebo v jiné obálce) se považují za neplatné hlasy. Následně komise spočítá odevzdané obálky a porovná tento počet se záznamy ve výpisech ze stálého seznamu voličů. Pak začne vybírat obsah úředních obálek, a začne posuzovat platnost hlasovacích lístků. Za platný hlasovací lístek se počítá ten, který je na předepsaném tiskopise a není přetržen (včetně výše uvedeného). Hlasovací lístek, který je přeložený nebo poškozený a jsou z něho patrné potřebné informace, je také

³⁹ Skrutinium – sčítání hlasů při volbách, Kvórum – nejnižší počet hlasů jako podmínka pro získání mandátu

⁴⁰ GERLOCH, Aleš, Jiří HŘEBEJK a Vladimír ZOUBEK. *Ústavní systém České republiky*. Plzeň, 2022, str. 118-119, 293

považován za platný. Na platnost hlasovacího lístku nemá vliv ani dopsání, škrtnutí či změna jména kandidáta. Pokud se v jedné úřední obálce nachází více než 1 hlasovací lístek, je takovýto voličův hlas považován za neplatný. Okrsková volební komise platné hlasovací lístky pro jednotlivé strany sečte a následně začne počítat preferenční hlasy, které byly rozdány jednotlivým kandidátům. Po sečtení všech hlasů vypracuje okrsková komise zápis o průběhu a výsledku hlasování, který následně předá Českému statistickému úřadu.⁴¹

Následuje zjištění a výpočet mandátů pro jednotlivé strany. K výpočtu mandátů se využívá d'Hondtova metoda. Tato metoda se používá i při zjišťování výsledků ve volbách do zastupitelstev obcí a ve volbách do Evropského parlamentu. Všechny mandáty se pak rozdělují v jednom skrutiniu. K výpočtu mandátů se využívá modifikovaného prvního dělitele jehož hodnota činí 1,42. Následně se pokračuje s řadou přirozených dělitelů (2, 3, 4, ...).

Jak již bylo zmíněno, pro postup kandidující strany, hnutí či koalice do skrutinia je zapotřebí dosáhnout alespoň 5 % platných hlasů z celkového počtu odevzdaných hlasů ve volebním obvodu (v tomto případě na území kraje). Do roku 2012 byl udělován mandát kandidátovi, který získal alespoň 10 % přednostních hlasů z celkového počtu hlasů získaných stranou. Zákon č. 222/2012 Sb., kterým se mění volební zákony a zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů však tuto hranici změnil a byla snížena na 5 %.⁴²

2.4.6 Vznik a zánik mandátu

Zákon o krajských volbách stanovuje, že ke vzniku mandátu dochází zvolením. Za okamžik zvolení se podle zákona považuje ukončení hlasování.

Zákon dále taxativně vymezuje, v jakých případech mandát členovi zastupitelstva zaniká. K zániku mandátu může dojít:

- a) ukončením hlasování druhý den voleb, případně nových voleb do zastupitelstva kraje,

⁴¹ § 38-39 Zákona o volbách do zastupitelstev krajů

⁴² Metody pro přepočítání hlasů na mandáty: Historie aplikace metod přepočítání hlasů na mandáty podle vývoje volební legislativy. Český statistický úřad [online]. ČSÚ, Oddělení zpracování výsledků voleb, 2020 [cit. 2021-03-26]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/metody_pro_prepecet_hlasu_na_mandaty

- b) odmítnutím složení slibu člena zastupitelstva či složení slibu s výhradou,
- c) v okamžiku, kdy člen zastupitelstva kraje předá hejtmanovi písemné oznámení o odstoupení z funkce (toto oznámení není možné vzít zpět),
- d) úmrtím.

Dalšími důvody, kdy může mandát člena zastupitelstva zaniknout, jsou ztrátou volitelnosti podle § 5 odst. 1 zákona o krajských volbách, neslučitelnost funkcí podle § 5 odst. 2 tamtéž anebo pravomocným rozhodnutím soudu, kterým byl odsouzen k nepodmíněnému trestu odnětí svobody člen zastupitelstva.

Zákon také dále stanovuje podmínky postupu v případě, že dojde k neslučitelnosti funkcí, či že zastupitelstvo kraje nevysloví zánik mandátu.⁴³

⁴³ § 48 Zákona o volbách do zastupitelstev krajů

3. CHARAKTERISTIKA PLZEŇSKÉHO KRAJE

3.1 Základní informace o kraji

Plzeňský kraj se nachází na jihozápadě České republiky. Jeho hranice tvoří hranice sousedních krajů, kterými jsou – na severozápadě kraj Karlovarský, na severu kraj Ústecký, na severovýchodě kraj Středočeský a na jihovýchodě kraj Jihočeský. Na jihozápadě sousedí Plzeňský kraj se německou spolkovou zemí Bavorsko.

Vznikl 1. ledna 2000 rozdělením kraje Západočeského na kraje Plzeňský a Karlovarský,⁴⁴ který ale formálně jako administrativní jednotka existoval až do 31.12.2020⁴⁵. Od svého vzniku, činila rozloha kraje 7 561 km². Od 1. ledna 2016 činí rozloha kraje 7 649 km² a je třetím největším krajem v ČR.⁴⁶ Důvodem zvětšení území Plzeňského kraje bylo zrušení vojenského újezdu Brdy a rozdělení tohoto území mezi Plzeňský a Středočeský kraj na základě zákona č. 15/2015 Sb., o hranicích vojenských újezdů.⁴⁷

Plzeňský kraj tvoří spolu s Jihočeským krajem územní jednotku NUTS 2 Jihozápad.⁴⁸ Kraj se člení na 7 okresů – Domažlice, Klatovy, Plzeň-město, Plzeň-jih, Plzeň-sever, Rokycany a Tachov. Po zrušení okresních úřadů v roce 2002, bylo v Plzeňském kraji vytvořeno celkem 15 správních obvodů obcí s rozšířenou působností (dále jen „ORP“), kterými jsou Domažlice, Horšovský Týn, Klatovy, Sušice, Horažďovice, Nepomuk, Blovice, Přeštice, Stod, Plzeň, Rokycany, Kralovice, Nýřany, Stříbro a Tachov. V rámci těchto ORP ještě vzniklo 35 správních obvodů obcí s pověřeným obecním úřadem (dále jen „POU“).⁴⁹

⁴⁴ MATUŠKOVÁ, Alena, a kol. *Geografie Plzeňského kraje*. Plzeň. 2014, str. 3

⁴⁵ § 11 Zákona o územně správním členění státu

⁴⁶ Život v kraji: Základní informace o kraji. *Plzeňský kraj* [online]. Krajský úřad Plzeňského kraje [cit. 2023-03-17]. Dostupné z: <https://www.plzensky-kraj.cz/plzensky-kraj>

⁴⁷ § 1 a § 7 odst. 1 Zákona o hranicích vojenských újezdů

⁴⁸ Život v kraji: Základní informace o kraji. *Plzeňský kraj* [online]. Krajský úřad Plzeňského kraje [cit. 2023-03-17]. Dostupné z: <https://www.plzensky-kraj.cz/plzensky-kraj>

⁴⁹ Charakteristika kraje. *Český statistický úřad* [online]. Český statistický úřad [cit. 2023-03-17]. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/10180/164549683/33010821char_cz.pdf/e3726104-03ad-45f7-a603-9af8166c1523?version=1.5

Obr. č. 1: Administrativně – správní členění Plzeňského kraje

Zdroj: MATUŠKOVÁ, Alena, a kol. *Geografie Plzeňského kraje*. V Plzni: Západočeská univerzita, 2014. ISBN 978-80-261-0461-2, str. 3

3.2 Geografie

Povrch Plzeňského kraje je dosti členitý. Na jeho území se nachází oblasti Českého lesa, Plzeňské pahorkatiny a části Šumavy a Brdské vrchoviny. Přírodní podmínky se v rámci kraje dosti liší, z necelých 50 % pokrývá kraj půda vhodná pro zemědělství a plocha lesní půdy zabírá přibližně 40 %, která se nachází převážně v oblasti Brdské vrchoviny, Šumavy a Českého lesa. Na území kraje se nachází i velké zásoby nerostných surovin, jako keramické jíly a stavební kámen, důležitých pro zpracovatelský průmysl vyskytující se v oblasti Plzeňska. Výjimku tvoří podhůří Šumavy, kde se vyskytuje vápenec.

V Plzeňském kraji se nachází také velké množství národních parků a chráněných krajinných oblastí. Celkem se na území kraje vyskytuje 5 CHKO – Brdy, Český les, Křivoklátsko, Slavkovský les a Šumava.⁵⁰

3.2.1 Sídlní struktura

Pro Plzeňský kraj je charakteristická jeho sídelní, venkovská struktura. Typické je velké množství malých obcí a chybějící města střední velikosti.⁵¹ Celkem se na území kraje nachází 501 obcí⁵² a z toho pouze 57 měst.⁵³ To znamená, že 88,6 % celkového počtu obcí, jsou obce, jejichž počet obyvatel se pohybuje do 1 500 obyvatel. Tyto obce se nachází převážně mimo hlavní osu spojující město Plzeň s Prahou a německou hranicí (viz následující obrázek). Pro tyto obce je typická méně vyvinutá sociální, dopravní a technická infrastruktura.⁵⁴

Rozhodujícími kritérii pro vývoj osídlení Plzeňského kraje byla významná strategická poloha a přírodní podmínky kraje. Lidé se usazovali v místech, která byla vhodná k zemědělství a nacházela se poblíž významných obchodních cest. Později se k tomu přidaly i lokality s nerostným bohatstvím. Větší sídelní jednotky vznikaly především od 7. století v severní a západní části regionu, kdy centrem se stalo hradiště Stará Plzeň. Vývoj postupně ovlivňovaly jednotlivé události, jako např. vznik nových královských měst na významných obchodních cestách, přisun německého obyvatelstva do měst a vylidněných území (zničených např. třicetiletou válkou), budování železnic v 19. století, vytvoření obecní samosprávy po zrušení poddanství, ztráta velkého území v západní části kraje jako důsledek Mnichovské dohody, po 2. světové válce odsun německého a přisun české obyvatelstva do

⁵⁰ Charakteristika kraje. *Český statistický úřad* [online]. Český statistický úřad [cit. 2023-03-17]. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/10180/164549683/33010821char_cz.pdf/e3726104-03ad-45f7-a603-9af8166c1523?version=1.5

⁵¹ Charakteristika kraje. *Český statistický úřad* [online]. Český statistický úřad [cit. 2023-03-17]. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/10180/164549683/33010821char_cz.pdf/e3726104-03ad-45f7-a603-9af8166c1523?version=1.5

⁵² Život v kraji: Základní informace o kraji. *Plzeňský kraj* [online]. Krajský úřad Plzeňského kraje [cit. 2023-03-17]. Dostupné z: <https://www.plzensky-kraj.cz/plzensky-kraj>

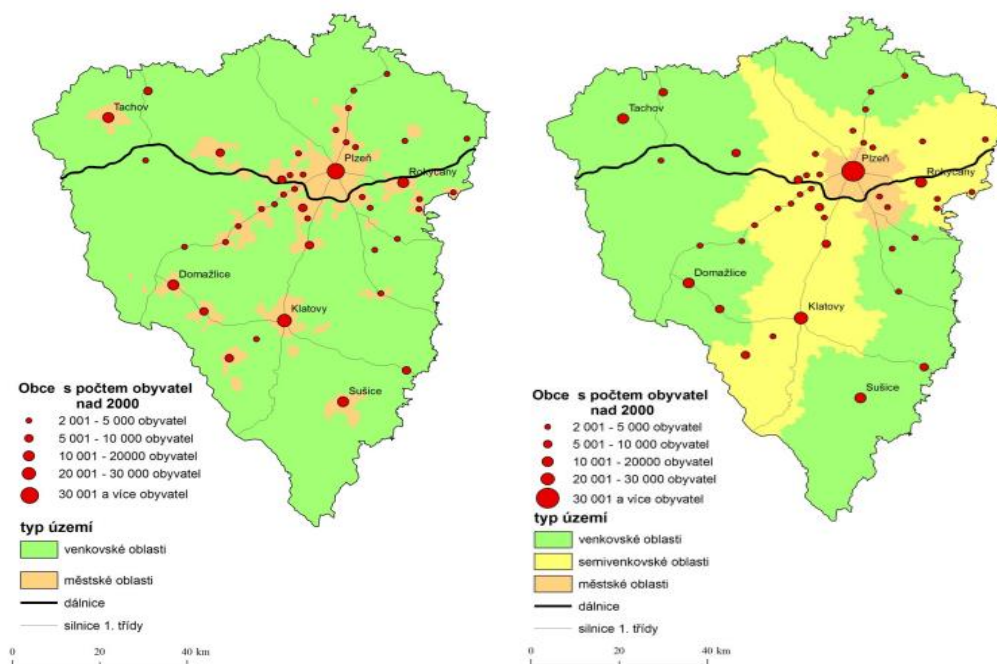
⁵³ Charakteristika kraje. *Český statistický úřad* [online]. Český statistický úřad [cit. 2023-03-17]. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/10180/164549683/33010821char_cz.pdf/e3726104-03ad-45f7-a603-9af8166c1523?version=1.5

⁵⁴ Charakteristika kraje. *Český statistický úřad* [online]. Český statistický úřad [cit. 2023-03-17]. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/10180/164549683/33010821char_cz.pdf/e3726104-03ad-45f7-a603-9af8166c1523?version=1.5

pohraničních oblastí či kolektivizace zemědělství v tehdejší Československu a hromadné slučování malých obcí od 50. let minulého století.

Od 90. let následně docházelo ke změnám v územní (obecní) samosprávě a k opětovnému rozdělování obcí na menší obce. Od roku 2003 se počet obcí v Plzeňském kraji ustálil.⁵⁵

Obr. č. 2: Venkovské oblasti v Plzeňském kraji v roce 2011 (vlevo na lokální úrovni, vpravo na regionální úrovni)

Zdroj: MATUŠKOVÁ, Alena, a kol. *Geografie Plzeňského kraje*. V Plzni: Západočeská univerzita, 2014. ISBN 978-80-261-0461-2, str. 47, 48

3.3 Obyvatelstvo

V Plzeňském kraji žije celkem 580 212 obyvatel (k 30. září 2022). To je pouze 5,4 % z celkového počtu obyvatel na území ČR. Tím se řadí až na deváté místo v porovnání s ostatními kraji.⁵⁶

⁵⁵ MATUŠKOVÁ, Alena, a kol. *Geografie Plzeňského kraje*. Plzeň. 2014, str. 46-49

⁵⁶ Život v kraji: Základní informace o kraji. *Plzeňský kraj* [online]. Krajský úřad Plzeňského kraje [cit. 2023-03-17]. Dostupné z: <https://www.plzensky-kraj.cz/plzensky-kraj>

Průměrný věk obyvatel činí 43,1 let, což je o něco vyšší než celorepublikový průměr, který je 42,8 let. Nejstarší obyvatelé žijí v okrese Klatovy, kde věkový průměr je 44,2 let, a naopak nejmladší v okrese Tachov, kde průměr činí 42,1 let.⁵⁷

Přibližně 7,5 % obyvatel kraje tvoří cizinci. Průměrně při tom žije na území České republiky 6,25 % cizinců z celkového počtu obyvatel. Nejvíce se na území kraje vyskytují příslušníci ukrajinské, slovenské, vietnamské a bulharské národnosti. Z pohledu národnostního rozmístění obyvatelstva, tak nejvíce obyvatel české národnosti žije v okrese Klatovy a ORP Kralovice. Zato nejvíce příslušníků cizí národnosti se nachází v okrese Tachov. Velká skupina cizinců žije i na území krajského města Plzně, kam přicházejí hlavně za prací.⁵⁸

Z pohledu hustoty zalidnění, která činí 75,7 obyvatel na km², je Plzeňský kraj třetí nejřidčeji zalidněným krajem v České republice (v ČR činí hustota zalidnění 133,3 obyvatel na km²).⁵⁹ Nejvíce obyvatel (až třetina) žije v krajském městě Plzeň a jeho aglomeraci, která zasahuje i do okresů Plzeň-jih, Plzeň-sever a Rokycany. V této oblasti se hustota zalidnění pohybuje v rozmezí 100–150 obyvatel na km². Velkou hustotu zalidnění je možné pozorovat i v jiných městech, jako jsou Domažlice, Horažďovice, Klatovy, Tachov, Stříbro a Sušice anebo kolem hlavních komunikačních tahů, jako je například dálnice D5. Oproti tomu nejnižší hustota zalidnění je v oblastech pohraniční, zejména pak v západní části kraje jako Český les a západní část Šumavy, ale také v severní části kraje u vnitřních hranic, v oblasti Žihelska a Kralovicka. Důvodem nízkého osídlení (mimo horší přírodní podmínky) je stále se projevující vliv událostí z minulého století a zaniklý hutnický, těžební a chemický průmysl, nebo nemožnost zaměstnání v terciálním sektoru.⁶⁰

⁵⁷ Charakteristika kraje. *Český statistický úřad* [online]. Český statistický úřad [cit. 2023-03-17]. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/10180/164549683/33010821char_cz.pdf/e3726104-03ad-45f7-a603-9af8166c1523?version=1.5

⁵⁸ Statistická ročenka Plzeňského kraje - 2022: Obyvatelstvo. *Český statistický úřad* [online]. Český statistický úřad, 2022, 20.12.2022 [cit. 2023-03-24]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/4-obyvatelstvo-8ak3cksmmn>

⁵⁹ Život v kraji: Základní informace o kraji. *Plzeňský kraj* [online]. Krajský úřad Plzeňského kraje [cit. 2023-03-17]. Dostupné z: <https://www.plzensky-kraj.cz/plzensky-kraj>

⁶⁰ MATUŠKOVÁ, Alena, a kol. *Geografie Plzeňského kraje*. Plzeň, 2014, str. 19-20

3.4 Ekonomika

Veřejné rozpočty obcí, tvořené převážně daňovými příjmy a kapitálovými výdaji, slouží jako základní zdroje financování měst i venkovských obcí. Výše těchto rozpočtů bývá vyšší u měst než u obcí, zato ale obce získávají více dotačních prostředků za účelem rozvoje venkova nežli města.⁶¹

Do roku 2018 se Plzeňský kraj řadil na třetí místo v podílu na hrubém domácím produktu (dále jen „HDP“) v rámci mezikrajového srovnání. Pandemie COVID-19 však způsobila pokles meziročního průměrného tempa růstu HDP v Plzeňském kraji. Tento pokles byl nejvyšším v porovnání s ostatními kraji.⁶² V roce 2021 se kraj na celorepublikovém HDP podílel 4,9 % a dostal se tak na čtvrté místo.⁶³

Plzeňský kraj patří k jedněm z krajů s nejnižší mírou nezaměstnanosti. V únoru 2023 činila nezaměstnanost v kraji pouze 3,04 %, což je druhá nejnižší hodnota v rámci celé ČR. Na prvním místě je kraj Zlínský, kde podíl nezaměstnanosti činí 3,02 %.⁶⁴ Nezaměstnanost v kraji však není rovnoměrně rozložená. V městských oblastech bývá podíl nezaměstnanosti o něco nižší než ve venkovských oblastech, a i přesto se v těchto oblastech údaje o nezaměstnanosti velice rozcházejí.⁶⁵

Významnými ekonomickými oblastmi jsou zejména městské oblasti. Důležitou součástí pro ekonomický rozvoj kraje je koncentrace obyvatelstva v klíčových oblastech s dobrou dopravní dostupností, zejména poblíž krajského města a v oblastech, kterými prochází dálnice D5, její přivaděče a na dalších dobře dostupných místech. Tyto oblasti jsou velmi lákavou lokalitou pro zahraniční investory a díky tomu zde vzniká mnoho lokálních průmyslových zón.⁶⁶

⁶¹ MATUŠKOVÁ, Alena, a kol. *Geografie Plzeňského kraje*. Plzeň. 2014, str. 51-54

⁶² Regionální účty v Plzeňském kraji 2020. *Český statistický úřad* [online]. Český statistický úřad, 23.2.2023 [cit. 2023-03-25]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xp/regionalni-ucty-v-plzenskem-kraji-2021>

⁶³ Charakteristika kraje. *Český statistický úřad* [online]. Český statistický úřad [cit. 2023-03-17]. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/10180/164549683/33010821char_cz.pdf/e3726104-03ad-45f7-a603-9af8166c1523?version=1.5

⁶⁴ Podíl nezaměstnaných osob v krajích k 28. 2. 2023. *Český statistický úřad: Krajská správa ČSÚ v Českých Budějovicích* [online]. České Budějovice: Český statistický úřad, 2023, 8.3.2023 [cit. 2023-03-26]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xc/mapa-podil-kraje>

⁶⁵ MATUŠKOVÁ, Alena, a kol. *Geografie Plzeňského kraje*. Plzeň. 2014, str. 51-54

⁶⁶ MATUŠKOVÁ, Alena, a kol. *Geografie Plzeňského kraje*. Plzeň. 2014, str. 51-54

V Plzeňském kraji je evidováno více než 140 000 ekonomických subjektů, z toho více než třetina jich sídlí v Plzni. Mezi těmito subjekty jsou i organizace zaměstnávající přes 500 – 1 000 zaměstnanců. Jako příklad těch největších lze uvést Fakultní nemocnice, International Automotive Components Group s.r.o., Západočeská univerzita v Plzni, Statutární město Plzeň atd. Z významných českých, ale i zahraničních firem z celého průmyslu působících v Plzeňském kraji lze uvést např.: Plzeňský Prazdroj a.s., Stock Plzeň – Božkov s.r.o., Škoda Transportation a.s., DIOSS Nýřany a.s., MD ELEKTRONIK spol. s r.o., BORGES CS spol. s r.o., či japonský Panasonic AVC Networks Czech, s.r.o.⁶⁷ Zbývající (venkovské) území je typické spíše zemědělským průmyslem, obnovou tradičních řemesel, cestovním ruchem a rozvíjejícím se malým a středním podnikáním.⁶⁸

Na území kraje funguje i přeshraniční spolupráce na základě Evropského programu podpory přeshraniční spolupráce se sousední spolkovou zemí Bavorsko, v rámci které byly vytvořeny 2 euroregiony – Šumava a Egrensis. V euroregionu Egrensis využívá spolupráci s Bavorskem okres Tachov a v euroregionu Šumava okresy Domažlice a Tachov. Tato spolupráce napomáhá ke zmírnění socio-ekonomických rozdílů.⁶⁹

3.5 Infrastruktura

V oblasti dopravní infrastruktury je Plzeňský kraj charakteristický tím, že veškerá doprava se soustřeďuje k městu Plzeň. Významnými dopravními tahy v kraji je dálnice D5 spojující Prahu a německý Norimberk a železniční koridor Praha-Plzeň-Norimberk.⁷⁰ V rámci silniční sítě se na území kraje nachází celkem 5 133,7 km silnic a dálnic, kdy dálnice jsou o délce 109,2 km. Zbývající silniční komunikace jsou tvořeny silnicemi I., II. a III. třídy. Délka železničních tratí byla

⁶⁷ Charakteristika kraje. *Český statistický úřad* [online]. Český statistický úřad [cit. 2023-03-17]. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/10180/164549683/33010821char_cz.pdf/e3726104-03ad-45f7-a603-9af8166c1523?version=1.5

⁶⁸ MATUŠKOVÁ, Alena, a kol. *Geografie Plzeňského kraje*. Plzeň. 2014, str. 51-54

⁶⁹ Charakteristika kraje. *Český statistický úřad* [online]. Český statistický úřad [cit. 2023-03-17]. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/10180/164549683/33010821char_cz.pdf/e3726104-03ad-45f7-a603-9af8166c1523?version=1.5

⁷⁰ MATUŠKOVÁ, Alena, a kol. *Geografie Plzeňského kraje*. Plzeň. 2014, str. 62

k 31.12.2021 719 km.⁷¹ Za zmínku také stojí vybudování a zprovoznění (v režimu předčasného užívání) západního městského okruhu v Plzni, který má přispět ke zlepšení plynulosti dopravy ve městě.⁷² Co se týče dopravní obslužnosti, tak nejlépe na tom je oblast města Plzně, kde dopravu zajišťuje tzv. Integrovaná doprava Plzeňska (zkráceně IDP). Do tohoto systému patří celkem 194 obcí kraje ve vzdálenosti od krajského města až 35 km. Obdobně dobře jsou na tom další města. Oproti tomu nejhůře jsou na tom venkovské, málo osídlené oblasti. Zde a ve zbývajících částech kraje zajišťuje regionální a dálkovou dopravu železniční a autobusová linková doprava.⁷³

Nejen v oblasti dopravní infrastruktury, ale také v technické a sociální infrastruktuře je aglomerace měst na velice dobré úrovni. Nabízí se zde kvalitní vzdělání v podobě mateřských, základních a středních škol (v Plzni i vysokoškolské vzdělání), zdravotní a sociální péče.⁷⁴ Porovná-li se to s venkovskými oblastmi, tak pouze v ¼ obcí se nachází základní škola, pro 1/3 obyvatel je dostupná pošta a pouze 1/5 obcí poskytuje na svém území zdravotnické služby. Oblast technické infrastruktury na venkově není o moc lepší. Necelých 70 % obcí má napojení na veřejný vodovod a přibližně ¼ je napojena na kanalizační soustavu s čističkou odpadních vod.⁷⁵

⁷¹ Charakteristika kraje. *Český statistický úřad* [online]. Český statistický úřad [cit. 2023-03-17]. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/10180/164549683/33010821char_cz.pdf/e3726104-03ad-45f7-a603-9af8166c1523?version=1.5

⁷² MĚSTSKÝ OKRUH. *SÚSPK: Správa a údržba silnic Plzeňského kraje* [online]. Plzeň: Správa a údržba silnic Plzeňského kraje, p.o., 2017, 3/2023 [cit. 2023-03-26]. Dostupné z: <https://www.suspk.eu/reference/mestsky-okruh/>

⁷³ MATUŠKOVÁ, Alena, a kol. *Geografie Plzeňského kraje*. Plzeň. 2014, str. 64

⁷⁴ Charakteristika kraje. *Český statistický úřad* [online]. Český statistický úřad [cit. 2023-03-17]. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/10180/164549683/33010821char_cz.pdf/e3726104-03ad-45f7-a603-9af8166c1523?version=1.5

⁷⁵ MATUŠKOVÁ, Alena, a kol. *Geografie Plzeňského kraje*. Plzeň. 2014, str. 54

4. KRAJSKÉ VOLBY V JEDNOTLIVÝCH LETECH NA ÚZEMÍ PLZEŇSKÉHO KRAJE

V této kapitole budou postupně popsány volby do zastupitelstva Plzeňského kraje od roku 2000 do roku 2020, přičemž u každého roku voleb bude v závěru popsáno složení rady kraje. V závěru celé kapitoly pak bude proveden souhrn volební účasti za všechna léta konání těchto voleb a bude zhodnocen vývoj výsledků vítězných stran v jednotlivých letech.

Do zastupitelstva kraje se v Plzeňském kraji pravidelně volí 45 zastupitelů.

4.1 Volby v roce 2000

První krajské volby se na území České republiky konaly dne 12.11.2000 na základě rozhodnutí č. 266/2000 Sb., vydaného prezidentem Václavem Havlem.⁷⁶

Ve volebních seznamech bylo zapsáno 443 935 voličů. K volbám se dostavilo celkem 157 797 voličů, což znamená, že volební účast v první roce konání těchto voleb byla 35,55 %. Celkem bylo odevzdáno 157 230 úředních obálek a z toho 152 890 byly platné hlasy.

Do těchto voleb kandidovalo celkem 15 politických stran či koalic. Jednalo se o Republikánskou unii, Vlasteneckou republikánskou stranu, Koalice Pravý blok – Klub angažovaných nestraníků, Česká strana národně sociální, Republikáni Miroslava Sládka, Unie pro Evropu společně se Stranou zelených, Strana venkova, Strana pro otevřenou společnost, Strana za životní jistoty, Akce za zrušení Senátu. Dalšími kandidujícími stranami byli Nezávislí, Česká strana sociálně demokratická, Komunistická strana Čech a Moravy, Občanská demokratická strana a Čtyřkoalice, která se skládala z KDU-ČSL, Unie svobody, Občanské demokratické aliance a Demokratické unie.

Z výše uvedené tabulky je patrné, že ani jedno procento platných hlasů nezískaly celkem 3 strany – Republikánská unie, Vlastenecká republikánská strana a Koalice Pravý blok – Klub angažovaných nestraníků. Nejméně hlasů z této trojice

⁷⁶ Rozhodnutí č. 266/2000 Sb., rozhodnutí prezidenta republiky o vyhlášení voleb do zastupitelstev krajů

získala Republikánská unie (celkem 110 hlasů), která zároveň měla i nejmenší počet navržených kandidátů, tj. celkem 7 kandidátů.

Jedno procento a více získala z první tabulky většina stran (koalic). Rovně 1 % (tedy 1 529 platných hlasů) obdržela Česká strana národně sociální. Strany, které získaly nad 1 %, byly Republikáni Miroslava Sládka, Unie pro Evropu se Stranou Zelených, Strana venkova, Strana pro otevřenou společnost a Strana za životní jistoty. Akce za zrušení Senátu získala ze všech neúspěšných kandidátních stran nejvíce hlasů a pouze o 1,02 p. b. nepostoupila do skrutinia.

Do skrutinia a mandát obdržely strany a koalice Nezávislí, kteří s celkovým počtem 16 045 platných hlasů získali 5 mandátů. Po 8 mandátech obdržela Česká strana sociálně demokratická a Čtyřkoalice, kdy rozdíl v získaných hlasech činil necelých 2 700 hlasů (rozdíl 1,75 % hlasů). Komunistická strana Čech a Moravy získala celkem 32 150 hlasů, což v přepočtu na procenta činí 21,02 p. b. a tím tato strana získala 11 mandátních křesel do zastupitelstva kraje. Největší úspěch měla ODS, která získala nejvíce hlasů (celkem 36 957 hlasů) s celkovým počtem 24,17 p. b. a tím získala 13 mandátních křesel pro své zvolené členy.⁷⁷

⁷⁷ Volby do zastupitelstev krajů konané dne 12.11.2000: Výsledky hlasování v krajích Kraj: Plzeňský kraj. Český statistický úřad [online]. [cit. 2023-03-10]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/kz2000/kz21?xjazyk=CZ&xdatum=20001112&xkraj=3>

Tab. č. 1: Výsledky krajských voleb v roce 2000 (řazeno vzestupně)

Kandidátní listiny	Hlasy		Počet kandidátů	Počet mandátů
	Celkem	v %		
Republikánská unie	110	0,07	7	0
Vlastenecká republikán. strana	372	0,24	50	0
K. Pravý blok-Klub angaž. nestr.	576	0,37	49	0
ČSNS	1 529	1,00	49	0
REPUBLIKÁNI M. SLÁDKA	1 642	1,07	49	0
Unie pro Evropu, Str. zelených	1 791	1,17	47	0
Strana venkova	2 091	1,36	10	0
Str. pro otevřenou společnost	2 539	1,66	46	0
Strana za životní jistoty	2 628	1,71	44	0
Akce za zrušení Senátu	6 092	3,98	14	0
NEZÁVISLÍ	16 045	10,49	48	5
ČSSD	22 848	14,94	48	8
Čtyřkoalice	25 520	16,69	50	8
KSČM	32 150	21,02	49	11
ODS	36 957	24,17	49	13

Zdroj: www.volby.cz, vlastní zpracování

4.1.1 Složení zastupitelstva a rady kraje

Vzhledem k výsledku voleb bylo zapotřebí, aby ODS uzavřela koaliční smlouvu s některou další stranou či koalici. Jako své koaliční partnery si vybrala Čtyřkoalici a Nezávislé.⁷⁸ Na úplně první ustavující schůzi zastupitelstva kraje, která se konala dne 18. prosince 2000, byl zvolen hejtman Plzeňského kraje, kterým se stal MUDr. Petr Zimmermann kandidující za ODS.⁷⁹ Mimo jiné byla na této ustavující schůzi zvolena historicky první rada Plzeňského kraje. Koaliční partneři si na základě dohody rozdělily 9 křesel v následujícím poměru:

- ODS 4 křesla,

⁷⁸ BALÍK, Stanislav a Jakub KYLOUŠEK (EDS.). Krajské volby v České republice 2004. Brno. 2005, str. 60

⁷⁹ Krajský úřad Plzeňského kraje, Usnesení ustavujícího ZPK, Usnesení č. 239/00 ze dne 18.12.2000

- Čtyřkoalice 3 křesla,
- Nezávislí 2 křesla.

Žádná z těchto stran tak nezískala rozhodující a absolutní většinu.

Koaliční dohoda zůstala v platnosti po celé volební období.⁸⁰

4.2 Volby v roce 2004

V roce 2004 byly krajské volby vyhlášeny prezidentem Václavem Klausem na dny 5. a 6. listopadu na základě rozhodnutí č. 449/2004 Sb. V tuto dobu se také konaly volby do Senátu Parlamentu ČR v některých volebních obvodech Plzeňského kraje.⁸¹

V tomto roce bylo ve stálém seznamu voličů zapsáno celkem 449 374 obyvatel Plzeňského kraje. K volbám se dostavilo 140 814 voličů, a tedy volební účast činila 31,34 %. Odevzdaných obálek bylo celkem 140 641 a počet platných hlasů v těchto volbách činil 138 504 hlasů.

Na území Plzeňského kraje kandidovalo opět 15 politických stran či koalic. Tentokrát jimi byly Konzervativní strana, Národní sjednocení, Pravý blok, Masarykova demokratická strana, Dělnická strana – za snížení poslaneckých platů, Koalice za zrušení Senátu a za obnovení trestu smrti – Vaším hlasem nepodpoříte platy stranických funkcionářů, ale zdravotnictví kraje označováno jako Váš hlas...pro zdravotnictví, která se skládala z Akce za skutečnou demokracii a Stranu zdravého rozumu. Dále kandidovala Unie svobody – Demokratická unie, Evropští demokraté, Nezávislí, Strana zelených a Strana pro otevřenou společnost, SNK sdružení nezávislých, Křesťanská demokratická unie – Československá strana lidová, Česká strana sociálně demokratická, Komunistická strana Čech a Moravy a Občanská demokratická strana.

Stejně jako u předchozích voleb do skrutinia nepostoupilo 10 kandidujících stran. Méně jak 1 % hlasů obdržela Konzervativní strana, která získala celkem 116 hlasů, dále Národní sjednocení, které dostalo 140 hlasů od voličů, Masarykova demokratická strana získala celkem 468 hlasů. Poslední stranou, která získala méně

⁸⁰

⁸¹ II. část rozhodnutí č. 449/2004 Sb., rozhodnutí prezidenta republiky o vyhlášení voleb do Senátu Parlamentu ČR a o vyhlášení voleb do zastupitelstev krajů

jak 1 % hlasů byla Dělnická strana – za snížení poslaneckých platů. Více než 1 %, přesněji 1,38 %, získala koalice Váš hlas...pro zdravotnictví. Tato koalice získala celkem 1 921 hlasů. Téměř stejný počet hlasů obdržely Unie svobody – Demokratická unie a Evropští demokraté. Unie svobody spolu s Demokratickou unií získala celkem 2 232 hlasů, tedy 1,61 %, zatímco Evropští demokraté získali o 77 hlasů (tedy 0,5 p. b.) více. Nezávislí získali v tomto roce o 7,97 p. b. méně než v předešlých volbách a celkem obdrželi od voličů pouze 3 492 hlasů. Jako poslední se do skrutinia nedostala koalice Strana zelených a Strana pro otevřenou společnost, která získala 3 707 hlasů.

Z předchozího volebního období obhájily své mandáty celkem 4 politické strany. Mezi nimi KDU-ČSL, které v předchozím období kandidovalo v koalici, získalo v těchto volbách 10 020 hlasů, tedy 7,23 % a tím obdrželo nárok na 3 mandáty, což v porovnání s předchozími volbami je o 5 mandátů méně, nicméně, jak již bylo řečeno, v předchozích volbách kandidovala tato strana v koalici s dalšími 3 stranami (hnutími) a z tohoto důvodu se dá výsledek v těchto volbách pro tuto stranu považovat za velice úspěšný. Další stranou, která obhájila své místo v zastupitelstvu Plzeňského kraje byla ČSSD, která získala sice o něco méně hlasů než v předchozích volbách, nicméně se jí podařilo udržet si 8 mandátních křesel v zastupitelstvu. Celkový zisk hlasů činil pro tuto stranu 20 670 hlasů, tedy 14,92 %. O 1 mandátní křeslo si pohoršila KSČM, která s celkovým počtem 27 576 hlasů (tedy o 1,12 p. b. méně než v minulých volbách) získala celkem 10 mandátů. Nejlépe si v těchto i předchozích volbách vedla ODS, která v těchto volbách obdržela celkem 57 192 hlasů od voličů a tím získala nárok na 22 mandátů. V porovnání s předešlými volbami se jedná o zisk 9 mandátů více, což je veliký úspěch. K tomu, aby ODS měla většinovou převahu na zasedání, musela uzavřít koaliční smlouvu, na které se shodla s KDU-ČSL.⁸² Celou pěticí stran a hnutí, které obdržely mandáty doplnilo SNK sdružení nezávislých, které získalo 7 201 hlasů. Řečeno v procentech, toto hnutí získalo 5,19 % hlasů, tedy jenom těsně prošlo do skrutinia. I přesto obdrželo toto hnutí 2 mandáty.⁸³

⁸² BALÍK, Stanislav a Jakub KYLOUŠEK (EDS.). Krajské volby v České republice 2004. Brno. 2005, str. 68-69

⁸³ Volby do zastupitelstev krajů konané dne 5. - 6.11.2004: Výsledky hlasování v krajích Kraj: Plzeňský kraj. Český statistický úřad [online]. Český statistický úřad [cit. 2023-03-10]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/kz2004/kz21?xjazyk=CZ&xdatum=20041105&xkraj=3>

Tab. č. 2: Výsledky krajských voleb v roce 2004 (řazeno vzestupně)

Kandidátní listiny	Hlasy		Počet kandidátů	Počet mandátů
	Celkem	v %		
Konzervativní strana	116	0,08	8	0
Národní sjednocení	140	0,10	5	0
Pravý blok	309	0,22	4	0
Masarykova demokratická strana	468	0,33	26	0
Děl.str.-za snížení posl.platů	1 151	0,83	14	0
Váš hlas...pro zdravotnictví	1 921	1,38	10	0
Unie svobody-Demokratická unie	2 232	1,61	50	0
Evropští demokraté	2 309	1,66	47	0
NEZÁVISLÍ	3 492	2,52	45	0
SZ a Str.pro otevř.společnost	3 707	2,67	50	0
SNK sdružení nezávislých	7 201	5,19	50	2
KDU-ČSL	10 020	7,23	50	3
ČSSD	20 670	14,92	50	8
KSČM	27 576	19,90	50	10
ODS	57 192	41,29	50	22

Zdroj: www.volby.cz, vlastní zpracování

4.2.1 Složení zastupitelstva a rady kraje

Přestože ODS ve volbách zvítězila, chyběl jí k absolutní většině v zastupitelstvu jediný mandát. Z tohoto důvodu, jak je uvedeno výše, uzavřela koaliční smlouvu s KDU-ČSL. Na společném jednání se dohodli na následujícím složení rady:

- ODS 7 členů,
- KDU-ČSL 2 členové.⁸⁴

Na ustavující schůzi ze dne 30. listopadu 2004 byl pak novým zastupitelstvem zvolen opět MUDr. Petr Zimmermann jako hejtman kraje.⁸⁵

⁸⁴ BALÍK, Stanislav a Jakub KYLOUŠEK (EDS.). Krajské volby v České republice 2004. Brno. 2005, str. 68-69

⁸⁵ Krajský úřad Plzeňského kraje, Usnesení ustavujícího ZPK, Usnesení č. 1/04 ze dne 30.11.2004

4.3 Volby v roce 2008

Dne 16. července 2008 vydal prezident Václav Klaus rozhodnutí č. 262/2008 Sb., o vyhlášení voleb do Senátu Parlamentu ČR a o vyhlášení voleb do zastupitelstev krajů. Volby do zastupitelstev krajů byly stanoveny na dny 17. a 18. října 2008.⁸⁶

Pro tyto volby bylo ve stálém seznamu voličů evidováno celkem 454 460 voličů. K volbám se však dostavilo pouze 183 073 voličů, což činní volební účast 40,28 %. To je o 9,84 % více než ve volbách z roku 2004. Odevzdaných obálek bylo v tomto roce pouze o 457 méně, než přišlo voličů k volbám. Platných hlasů bylo rozdáno celkem 178 865.

V těchto volbách kandidovalo celkem 17 stran a koalic, tedy o 2 více než v obou předchozích volbách. Mezi již tradičními stranami jako Česká strana sociálně demokratická, Občanská demokratická strana, Komunistická strana Čech a Moravy, Strana zelených, kandidovalo do těchto voleb také Sdružení pro republiku – Republikánská strana Československa, Spojení demokraté – Sdružení nezávislých, Zelení, Balbínova poetická strana, Česká strana národně socialistická, Strana důstojného života, Koruna Česká (monarchistická strana). Dále kandidovala Strana zdravého rozumu, Volte Pravý Blok www.cibulka.net (dále jen „Volte Pravý Blok“), Nezávislí demokraté, Dělnická strana – Ne americkému radaru, Strana pro otevřenou společnost a Koalice pro Plzeňský kraj. Tato koalice se skládala z Křesťanské demokratické unie – Československé strany lidové a Sdružení nezávislých kandidátů Evropských demokratů.

Do skrutinia nepostoupilo celkem 13 stran a hnutí. Nejméně hlasů obdrželo Sdružení pro republiku – Republikánská strana Československa, která získala pouhých 360 hlasů. Spojení demokraté – Sdružení nezávislých obdrželo 442 hlasů a Zelení získali o 48 hlasů více. Hranici 0,3 % hlasů překročila Balbínova poetická strana se ziskem 580 hlasů a Česká strana národně socialistická, která získala 681 hlasů. Strana důstojného života získala 996 hlasů. O 0,1 p. b. více hlasů obdržela Koruna Česká, která tímto výsledkem překonala hranici 1 000 hlasů (celkem obdržela 1 174 hlasů). Téměř stejný počet hlasů získala Strana zdravého rozumu a Volte Pravý Blok. Rozdíl v získaných hlasech činil pouhých 24 hlasů. Nezávislí

⁸⁶ II. část rozhodnutí č. 262/2008 Sb., rozhodnutí prezidenta republiky o vyhlášení voleb do Senátu Parlamentu ČR a o vyhlášení voleb do zastupitelstev krajů

demokraté obdrželi od svých voličů 1,16 % hlasů (tedy 2 075 hlasů). Dělnickou stranu – Ne americkému radaru volilo celkem 2 639 voličů, což bylo o 0,13 p. b. méně než počet voličů, kteří volili Stranu pro otevřenou společnost, která získala 2 869 hlasů. Nejvíce hlasů z této skupiny kandidujících stran získala Strana zelených s výsledkem 6 826 hlasů a do skrutinia nepostoupila o pouhých 1,19 p. b.

Do zastupitelstva kraje se dostala Koalice pro Plzeňský kraj, která se ziskem 12 899 hlasů získala 3 mandáty pro své kandidáty. Přestože KSČM získala 31 369 hlasů, což je v porovnání s předešlými volbami o 3 793 hlasů více, obdržela tato strana o 1 mandát méně než ve volbách v roce 2004. Další stranou, která si v těchto volbách pohoršila byla ODS, která s celkovým počtem 47 879 hlasů získala pouhých 14 mandátů. V porovnání s předchozím volebním obdobím, kdy měla 22 mandátů, to byl pro stranu velký neúspěch. Nejvíce mandátů získala ČSSD, která získala 65 066 hlasů a tím obdržela 19 mandátů.⁸⁷

⁸⁷ Volby do zastupitelstev krajů konané dne 17.10. – 18.10.2008: Výsledky voleb do zastupitelstev krajů Kraj: Plzeňský kraj. Český statistický úřad [online]. Český statistický úřad [cit. 2023-03-10]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/kz2008/kz21?xjazyk=CZ&xdatum=20081017&xkraj=3>

Tab. č. 3: Výsledky krajských voleb v roce 2008 (řazeno vzestupně)

Kandidátní listiny	Hlasy		Počet kandidátů	Počet mandátů
	Celkem	v %		
SPR-RSČ	360	0,20	19	0
Spojení demokraté-Sdruž.nezáv.	442	0,24	18	0
Zelení	490	0,27	12	0
Balbínova poetická strana	580	0,32	5	0
ČSNS	681	0,38	38	0
SDŽ	996	0,55	50	0
Koruna Česká (monarch.strana)	1 174	0,65	45	0
Strana zdravého rozumu	1 248	0,69	24	0
Volte Pr.Blok-www.cibulka.net	1 272	0,71	12	0
NEZÁVISLÍ DEMOKRATÉ	2 075	1,16	45	0
Děln.str.-NE americkému radaru	2 639	1,47	22	0
Str.pro otevřenou společnost	2 869	1,60	50	0
SZ	6 826	3,81	46	0
Koalice pro Plzeňský kraj	12 899	7,21	50	3
KSČM	31 369	17,53	50	9
ODS	47 879	26,76	50	14
ČSSD	65 066	36,37	50	19

Zdroj: www.volby.cz, vlastní zpracování

4.3.1 Složení zastupitelstva a rady kraje

Vzhledem k tomu, že ČSSD neměla dostatek mandátů na absolutní většinu v zastupitelstvu, musela vést jednání s ostatními stranami o uzavření možné koaliční dohody. Po jednáních o možných koaličních partnerech byla vytvořena dohoda mezi ČSSD a KSČM, čímž sociální demokraté získali podporu od KSČM.⁸⁸ Na ustavujícím zasedání zastupitelstva Plzeňského kraje konaného 14. listopadu 2008 byla hejtmankou kraje zvolena doc. MUDr. Milada Emmerová, CSc.⁸⁹ za

⁸⁸ EIBL, Otto, Vlastimil HAVLÍK, Jakub KYLOUŠEK a Michal PINK. Krajské volby 2008. Brno. 2009, str. 139-140

⁸⁹ Krajský úřad Plzeňského kraje, Souhrnné usnesení ZPK, Usnesení č. 1/08 ze dne 14.11.2008

ČSSD, která se tak stala první ženou, jež byla zvolena do vedení kraje napříč Českou republikou. Rada kraje byla tvořena pouze ČSSD.⁹⁰

V roce 2010 se konaly volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR a MUDr. Milada Emmerová, Csc. byla zvolena poslankyní za ČSSD. Z tohoto důvodu musela z funkce hejtmanky Plzeňského kraje odstoupit.⁹¹ Místo ní byl dne 9.9.2010 zvolen do funkce hejtmána Milan Chovanec, také za ČSSD.⁹²

4.4 Volby v roce 2012

Krajské volby se v tomto roce konaly na základě rozhodnutí prezidenta ČR č. 224/2012 Sb., o vyhlášení voleb do Senátu Parlamentu ČR a o vyhlášení voleb do zastupitelstev krajů, ze dne 27. června 2012, 12. a 13. října 2012.⁹³

K těmto volbám se mohlo dostavit celkem 458 038 voličů zapsaných ve stálém seznamu voličů. Podle počtu vydaných obálek, a to 175 034, bylo možné stanovit účast v těchto volbách na hodnotu 38,21 %. Ve 174 538 odevzdaných obálkách pak bylo celkem 166 758 platných hlasů.

V tomto roce kandidovalo do zastupitelstva kraje celkem 16 politických stran a koalic, mezi kterými byla TOP 09 v koalici se Starosty pro Plzeňský kraj, Občanská demokratická strana, Komunistická strana Čech a Moravy, Česká strana sociálně demokratická, Balbínova poetická strana, Národní socialisté-levice 21. století, Volte Pravý Blok, Suverenita-strana zdravého rozumu, „Sdružení nestraníků“, Strava svobodných občanů, Dělnická strana sociální spravedlnosti v koalici se Stranou pro Evropu. Dále kandidovala Strana zelených, Česká pirátská strana, Sdružení pro náš kraj, které se skládalo ze Sdružení nezávislých kandidátů Evropských demokratů a Alternativy. Posledními dvěma stranami byla Strana práv

⁹⁰ EIBL, Otto, Vlastimil HAVLÍK, Jakub KYLOUŠEK a Michal PINK. Krajské volby 2008. Brno. 2009, str. 139-140

⁹¹ Emmerová už není hejtmankou. Přesune se do sněmovny. Aktuálně.cz [online]. 2023, 8.6.2010 [cit. 2023-03-31]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/emmerova-uz-neni-hejtmankou-presune-se-do-snemovny/r~i:article:670264/>

⁹² Krajský úřad Plzeňského kraje, Usnesení zastupitelstva Plzeňského kraje, Usnesení č. 517/10 ze dne 9.9.2010

⁹³ II. část rozhodnutí č. 224/2012 Sb., rozhodnutí prezidenta republiky o vyhlášení voleb do Senátu Parlamentu ČR a o vyhlášení voleb do zastupitelstev krajů

občanů Zemanovci a Koalice pro Plzeňský kraj složená z KDU-ČSL, Strany soukromníků ČR a Neustraníků.

Stranou, která získala nejméně hlasů od voličů byla Balbínova poetická strana (556 hlasů). O 49 hlasů, tj. 0,03 p. b., získali Národní socialisté-levice 21. století. Volte Pravý Blok obdrželo celkem 1 366 hlasů, čímž se dostalo na 3. pozici v počtu nejméně získaných hlasů. O necelých 200 hlasů více získala od voličů Suverenita-Strana zdravého rozumu. Jedno procentní hranici v obdržení hlasů prolomilo „Sdružení neustraníků“ a získalo 1 944 hlasů, tedy 1,16 % ze všech hlasů. O 0,1 p. b. více získala Strana svobodných občanů a oproti ní Dělnická strana sociální spravedlnosti obdržela o 0,3 p. b. více hlasů. Nad 2 % hlasů získala Strana zelených jejíž celkový zisk byl 3 498 hlasů, Česká pirátská strana se ziskem 4 473 hlasů a Sdružení pro náš kraj, které obdrželo 4 782 hlasů. Stranu práv občanů volilo celkem 5 716 voličů. Do skrutinia nepostoupila v těchto volbách Koalice pro Plzeňský kraj. Hranice 5 % nedosáhla o 0,35 p. b. a její celkový zisk hlasů v těchto volbách činil 7 758 hlasů.

Velký úspěch v těchto volbách zaznamenala koalice TOP 09 a Starostové pro Plzeňský kraj, která kandidovala poprvé v historii krajských voleb a s 9 175 hlasy obdržela 3 mandáty. KSČM si v porovnání s minulým volebním obdobím polepšila nejen počtem hlasů, ale také počtem získaných mandátů. Celkem získala 34 919 hlasů a 12 mandátů pro své kandidáty, což je o přibližně 3 500 hlasů a 3 mandáty více než v roce 2008. O první pozici se v těchto volbách (v přepočtu na mandáty) dělila ČSSD spolu s ODS. Obě tyto politické strany obdržely po 15 mandátech. Z pohledu počtu získaných hlasů však v těchto volbách vyhrála ODS, která získala celkem 44 160 hlasů, kdežto ČSSD pouze 41 519 hlasů.⁹⁴

⁹⁴ Volby do zastupitelstev krajů konané dne 12.10. – 13.10.2012: Výsledky voleb do zastupitelstev krajů Kraj: Plzeňský kraj. Český statistický úřad [online]. Český statistický úřad [cit. 2023-03-13]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/kz2012/kz21?xjazyk=CZ&xdatum=20121012&xkraj=3>

Tab. č. 4: Výsledky krajských voleb v roce 2012 (řazeno vzestupně)

Kandidátní listiny	Hlasy		Počet kandidátů	Počet mandátů
	Celkem	v %		
Balbínova poetická strana	556	0,33	13	0
Nár.socialisté-levice 21.století	607	0,36	50	0
Volte Pr.Blok www.cibulka.net	1 366	0,81	12	0
Suver.-Strana zdravého rozumu	1 565	0,93	49	0
"Sdružení nestraníků"	1 944	1,16	40	0
Strana svobodných občanů	2 116	1,26	21	0
DSSS-STOP NEPŘIZPŮSOBIVÝM!	2 604	1,56	22	0
SZ	3 498	2,09	50	0
Piráti	4 473	2,68	28	0
SDRUŽ.PRO NÁŠ KRAJ-SNK	4 782	2,86	50	0
Str.Práv Občanů ZEMANOVCI	5 716	3,42	49	0
Koalice pro Plzeňský kraj	7 758	4,65	50	0
TOP 09 a Starostové pro Plz.k.	9 175	5,50	50	3
KSČM	34 919	20,93	50	12
ČSSD	41 519	24,89	49	15
ODS	44 160	26,48	50	15

Zdroj: www.volby.cz, vlastní zpracování

4.4.1 Složení zastupitelstva a rady kraje

I přesto, že volby vyhrála ODS, vedení kraje převzala ČSSD a KSČM poté, co spolu uzavřely koaliční smlouvu. ODS se původně snažila o vytvoření velké koalice s ČSSD, ale to ČSSD odmítla a rozhodla se o vytvoření koalice s KSČM. ODS tak skončila v opozici spolu s koalicí TOP 09 a Starosty pro Plzeňský kraj. ČSSD se snažila o uspořádání z předešlého volebního období, ale s ohledem na fakt, že komunisté získali celkem 12 mandátů, vyžadovala KSČM již otevřenou spolupráci a členství v radě. V rámci koaliční dohody bylo domluveno toto složení rady:

- ČSSD 7 členů,
- KSČM 2 členové.

Novým hejtmanem kraje se stal Milan Chovanec za ČSSD⁹⁵, který byl zvolen na ustavující schůzi zastupitelstva dne 19.11.2012.⁹⁶

V roce 2014 proběhly další volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR. Tak jako v případě MUDr. Milady Emmerové, Csc., byl hejtman Plzeňského kraje, Milan Chovanec zvolen poslancem za ČSSD a z tohoto důvodu musel odstoupit z funkce hejtmana.⁹⁷ Na schůzi zastupitelstva byl pak dne 27.1.2014 zvolen novým hejtmanem Václav Šlajs.⁹⁸

4.5 Volby v roce 2016

V roce 2016 vydal prezident Miloš Zeman rozhodnutí č. 138/2016 Sb. a stanovil volby do zastupitelstev krajů konaly na dny 7. a 8. října.⁹⁹

Volební účast v těchto volbách byla 35,74 %, kdy z celkového počtu 456 716 voličů vedených ve stálém volebním seznamu přišlo k volbám pouze 163 235 voličů. Odevzdaných obálek bylo v těchto volbách pouze 154 méně než obálek odevzdaných. Celkem bylo rozdáno 160 317 platných hlasů.¹⁰⁰

Kandidátní listiny sestavilo v tomto roce celkem 17 politických stran, hnutí a koalic kandidujících v Plzeňském kraji. Mimo již tradičních stran (hnutí) a koalic jako například ČSSD, ODS, KSČM, TOP 09, Koalice pro Plzeňský kraj, Piráti, apod., sestavily kandidátní listiny i strany (hnutí), které vytvořily koalice nesoucí

⁹⁵ BALÍK, Stanislav a a kol. Krajské volby 2012. Brno. 2013, str. 219-220

⁹⁶ Krajský úřad Plzeňského kraje, Usnesení zastupitelstva Plzeňského kraje, Usnesení č. 3/12 ze dne 19.11.2012

⁹⁷ MENŠÍKOVÁ, Iva. Budoucí ministr Milan Chovanec končí ve funkci hejtmana Plzeňského kraje. Český rozhlas: Radiožurnál [online]. Český rozhlas, 2023, 26.1.2014 [cit. 2023-03-31]. Dostupné z: <https://radiozurnal.rozhlas.cz/budouci-ministr-milan-chovanec-konci-ve-funkci-hejtmana-plzenskeho-kraje-6288213>

⁹⁸ Krajský úřad Plzeňského kraje, Usnesení zastupitelstva Plzeňského kraje, Usnesení č. 407/14 ze dne 27.1.2014

⁹⁹ II. část rozhodnutí č. 138/2016 Sb., rozhodnutí prezidenta republiky o vyhlášení voleb do Senátu Parlamentu ČR a o vyhlášení voleb do zastupitelstev krajů

¹⁰⁰ Volby do zastupitelstev krajů konané dne 7.10. – 8.10.2016: Výsledky voleb do zastupitelstev krajů Kraj: Plzeňský kraj. Český statistický úřad [online]. Český statistický úřad [cit. 2023-03-14]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/kz2016/kz21?xjazyk=CZ&xdatum=20161007&xkraj=3>

název reagující na dění v ČR a v Evropě (Migrační krize v Evropě¹⁰¹). Mezi tyto koalice patřily:

- Dělnická strana sociální spravedlnosti – Imigranty a islám nechceme! tvořená Dělnickou stranou a Národní frontou,
- Ne ilegální imigraci – peníze raději pro naše lidi skládající se ze Strany zdravého rozumu, Demokratické strany zelených, České strany národně socialistické a České strany národně sociální,
- Úsvit s Blokem proti islamizaci, kterou tvořil Domov s blokem proti islamizaci a Úsvit-Národní koalice.

Jak je ale patrné z tabulky uvedené výše, ani jedna z těchto koalic nezískala dostatečný počet hlasů potřebných pro získání mandátu. Další koalice, která nezískala žádný mandát byli Republikáni Miroslava Sládka kandidující spolu s Patriots a Všelidovým hnutím občanů za kraje. Tato koalice obdržela od voličů nejméně hlasů od voličů ze všech (pouze 150 hlasů), 389 hlasů pak získala strana Volte Pravý Blok (389 hlasů). O 0,06 p. b. byla úspěšnější Národní demokracie a o pouhých 0,03 p. b. byla ještě úspěšnější strana Koruna česká. Hnutí PRO Zdraví a Sport získalo v těchto volbách celkem 2 224 hlasů. Lepších výsledků, oproti předchozím volbám, se dočkala Česká pirátská strana, která sice žádný mandát nezískala, ale za to obdržela o necelých 1 700 hlasů více než ve volbách v roce 2012, a to celkem 6 125 hlasů.

V tomto roce se do zastupitelstva dostalo nejvíce kandidujících stran, hnutí a koalic za celou dobu konání voleb do zastupitelstev kraje. Nejméně mandátů získaly Koalice pro Plzeňský kraj (složená z KDU-ČSL, Strany zelených a hnutí Nestráníci) a Koalice SPD a SPO (Svoboda a přímá demokracie – Tomio Okamura (SPD) a Strana práv občanů). Obě tyto koalice získaly po 2 mandátech, kdy Koalice pro Plzeňský kraj získala 8 196 hlasů a Koalice SPD a SPO 8 559 hlasů. TOP 09 sice získala více hlasů než ve volbách v roce 2012 (celkem získala 11 369 hlasů), nicméně to ale nestačilo pro získání více mandátů, a zůstaly jim 3 mandáty. Poslední koalicí, která kandidovala do plzeňského krajského zastupitelstva, bylo složení stran a hnutí jako Starostové a nezávislí, Občané patrioti, Strana svobodných

¹⁰¹ Migrační krize v Evropě. Evropský parlament: Zpravodajství [online]. 03-11-2020 [cit. 2023-03-14]. Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/news/cs/headlines/society/20170629STO78631/migracni-krize-v-evrope>

občanu a Strana soukromníků ČR. Tato koalice získala 13 066 hlasů a tedy měla nárok na 4 mandáty. Oproti roku 2012 si značně pohoršily KSČM, ODS a ČSSD. KSČM obdržela pouze 18 567 hlasů a tudíž jenom 6 mandátů. Největší ztrátu utrpělo ODS, které získalo o 20 699 hlasů méně a o 7 mandátů méně než v roce 2012. ČSSD na tom v porovnání s předchozími volbami také nebyla nejlépe, nicméně její ztráty nebyly tak vysoké jako u ODS (rozdíl v jednotlivých volbách činil 13 690 hlasů a 6 mandátů). Nejúspěšnějším kandidátem těchto voleb se stalo hnutí ANO 2011, které kandidovalo poprvé a získalo 34 506 hlasů a 11 mandátů.¹⁰²

Tab. č. 5: Výsledky krajských voleb v roce 2016 (řazeno vzestupně)

Kandidátní listiny	Hlasy		Počet kandidátů	Počet mandátů
	Celkem	v %		
SPR-RSČ M.Sládka, Patrioti, HOZK	150	0,09	2	0
Volte Pravý Blok www.cibulka.net	389	0,24	1	0
Národní demokracie	491	0,30	26	0
Koruna česká (monarch. strana)	539	0,33	34	0
Ne ilegální imigraci-PPL	951	0,59	48	0
DSSS-Imigranty, islám nechceme!	1 661	1,03	45	0
PRO Zdraví a Sport	2 224	1,38	46	0
Úsvit s Blokem proti islamizaci	2 234	1,39	50	0
Piráti	6 125	3,82	26	0
Koalice pro Plzeňský kraj	8 196	5,11	50	2
Koalice SPD a SPO	8 559	5,33	50	2
TOP 09	11 369	7,09	50	3
STAN, Patrioti, Svobodní, SsČR	13 066	8,15	50	4
KSČM	18 567	11,58	45	6
ODS	23 461	14,63	50	8
ČSSD	27 829	17,35	50	9
ANO 2011	34 506	21,52	50	11

Zdroj: www.volby.cz, vlastní zpracování

¹⁰² Volby do zastupitelstev krajů konané dne 7.10. – 8.10.2016: Výsledky voleb do zastupitelstev krajů Kraj: Plzeňský kraj. Český statistický úřad [online]. Český statistický úřad [cit. 2023-03-14]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/kz2016/kz21?xjazyk=CZ&xdatum=20161007&xkraj=3>

4.5.1 Složení zastupitelstva a rady kraje

Koalici vytvořila ČSSD, ODS a koalice Starostové, Patrioti a Svobodní a Koalice pro Plzeňský kraj.¹⁰³ Tato velká koalice se dohodla na následovném složení rady:

- ČSSD 4 členové,
- ODS 3 členové,
- Koalice Starostové, Patrioti a Svobodní 1 člen,
- Koalice pro Plzeňský kraj 1 člen.^{104,105}

Vítězné ANO 2011 se tak dostalo do opozice spolu se zbývajícími zvolenými stranami, hnutími a koalicemi.¹⁰⁶ Na ustavující schůzi zastupitelstva konané dne 21.11.2016¹⁰⁷ byl do funkce hejtmána Plzeňského kraje zvolen Josef Bernard, který kandidoval za ČSSD.¹⁰⁸

4.6 Volby v roce 2020

V tomto roce byly krajské volby vyhlášeny prezidentem Milošem Zemanem na dny 2. a 3. října na základě rozhodnutí č. 169/2020 Sb., rozhodnutí prezidenta republiky o vyhlášení voleb do Senátu Parlamentu ČR a o vyhlášení voleb do zastupitelstev krajů.¹⁰⁹

Do těchto voleb bylo do stálého seznamu voličů zapsáno 452 341 voličů, což bylo nejméně od roku 2008. K volbám přišlo celkem 175 492 voličů a volební účast tedy byla 38,80 %. Odevzdaných obálek bylo pouze o 163 méně, než kolik přišlo voličů a celkem bylo rozdáno 173 685 platných hlasů.

¹⁰³ EIBL, Otto, Michal PINK a kol. Krajské volby 2016. Brno. 2017, str. 65

¹⁰⁴ Krajský úřad Plzeňského kraje, Usnesení rady Plzeňského kraje, Usnesení č. 1/16 ze dne 21.11.2016

¹⁰⁵ Volby do zastupitelstev krajů konané dne 7.10. – 8.10.2016: Jmenné seznamy. *Český statistický úřad* [online]. Český statistický úřad, 2016, 2016 [cit. 2023-03-31]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/kz2016/kz111?xjazyk=CZ&xdatum=20161007&xkraj=3&xstrana=0&xv=2&xt=1>

¹⁰⁶ EIBL, Otto, Michal PINK a kol. Krajské volby 2016. Brno. 2017, str. 65

¹⁰⁷ Krajský úřad Plzeňského kraje, Usnesení zastupitelstva Plzeňského kraje, Usnesení č. 1/16 ze dne 21.11.2016

¹⁰⁸ EIBL, Otto, Michal PINK a kol. Krajské volby 2016. Brno. 2017, str. 65

¹⁰⁹ II. část rozhodnutí č. 169/2020 Sb., rozhodnutí prezidenta republiky o vyhlášení voleb do Senátu Parlamentu ČR a o vyhlášení voleb do zastupitelstev krajů

Do zastupitelstva Plzeňského kraje kandidovalo celkem 16 politických stran, hnutí a koalic, mezi nimiž byla Demokratická strana zelených – za práva zvířat, Bezpečnost, odpovědnost a solidarita, Koruna česká, Rozumní – Petr Hannig – za spravedlnost a životní jistoty, koalice Dělnická strana sociální spravedlnosti a Čistý kraj, Strana soukromníků ČR, Alternativa pro nezávislé kandidáty 2020, Trikolóra hnutí občanů, koalice KDU-ČSL, Agrární demokratické strany a Nestráníků, ANO 2011, Česká pirátská strana, ODS s podporou TOP 09 a nezávislých starostů, SPD, ČSSD, KSČM a koalice Starostů a nezávislých, Strany zelených a PRO Plzeň.

Kandidující strany (hnutí) a koalice, které získaly nejméně hlasů měly mezi sebou navzájem téměř stejný zisk hlasů. Například Alternativa pro nezávislé kandidáty 2020 obdržela o 102 hlasů méně než Bezpečnost, odpovědnost a solidarita (422 hlasů). Toto hnutí mělo o 150 hlasů méně než Koruna česká (572 hlasů) a v porovnání s Rozumnými Petra Hanniga měla Koruna česká méně o 271 hlasů. Nejmenší rozdíl v obdržení hlasů byl mezi Rozumnými Petra Hanniga (0,48 % hlasů) a koalicí Dělnické strany a Čistého kraje (0,51 % hlasů), kdy rozdíl činil pouze 51 hlasů. Rozdíl mezi Stranou soukromníků ČR a Demokratickou stranou zelených činil rovných 700 hlasů (tedy 0,4 p. b.). Hnutí Trikolóra získalo v těchto volbách 4 296 hlasů. Neúspěšnou se v těchto volbách stala koalice KDU-ČSL, Agrární demokratické strany a Nestráníků, když obdržela 7 588 hlasů a pouze o 0,64 p. b. neprošla do skrutinia.

V tomto roce postoupilo do skrutinia celkem 7 stran, hnutí a koalic. Nejméně hlasů získala KSČM, které s 5,48 % hlasů obdrželo 2 mandáty, což je neméně za celou dobu konání krajských voleb. Obdobně špatně skončila i ČSSD, která se ziskem 5,85 % hlasů získala pouze 3 mandáty. Stejný počet mandátů obdrželo SPD, které však na rozdíl od ČSSD získalo téměř o 600 hlasů více. Pro Piráty znamenaly tyto volby velký úspěch, jelikož se poprvé dostaly do zastupitelstva a se ziskem 23 566 hlasů (tedy 13,56 %) získaly nárok na 7 mandátů pro své kandidáty. Co do počtu obdržení hlasů na tom byla koalice Starostů, Strany zelených a PRO Plzeň lépe nežli Piráti (obdržela celkem 25 881 hlasů), ale mandátů získala s Piráty stejně. Koalice ODS s podporou TOP 09 a nezávislých starostů skončila v těchto volbách jako druhá, obdržela celkem 36 890 hlasů a 11 mandátů. Stejně jako v předchozích

volbách, vyhrálo hnutí ANO 2011 s celkovým ziskem 39 091 hlasů a díky tomu obdrželo 12 mandátů.¹¹⁰

Tab. č. 6: Výsledky krajských voleb v roce 2020 (řazeno vzestupně)

Kandidátní listiny	Hlasy		Počet kandidátů	Počet mandátů
	Celkem	v %		
ANK 2020	320	0,18	1	0
Bezpečnost, odpovědnost, solid.	422	0,24	45	0
Koruna Česká (monarch. strana)	572	0,32	45	0
ROZUMNÍ-Petr Hannig	843	0,48	31	0
DSSS-Čistý kraj	894	0,51	25	0
Strana soukromníků ČR	1 097	0,63	50	0
DSZ-za práva zvířat	1 797	1,03	50	0
Trikolóra hnutí občanů	4 296	2,47	47	0
KDU-ČSL, ADS a Nezaníci	7 588	4,36	50	0
KSČM	9 518	5,48	50	2
ČSSD	10 174	5,85	50	3
SPD	10 736	6,18	50	3
Česká pirátská strana	23 566	13,56	50	7
STAN, Zelení, PRO PLZEŇ	25 881	14,90	50	7
ODS s podp. TOP 09 a nez. star.	36 890	21,23	50	11
ANO 2011	39 091	22,50	50	12

Zdroj: www.volby.cz, vlastní zpracování

4.6.1 Složení zastupitelstva a rady kraje

Přestože volby vyhrálo opět hnutí ANO 2011, většinovou koalici utvořila po měsíci jednání ODS, která kandidovala spolu s TOP 09, s koalici Starostů,

¹¹⁰ Volby do zastupitelstev krajů konané dne 2.10. – 3.10.2020: Výsledky voleb do zastupitelstev krajů Kraj: Plzeňský kraj. Český statistický úřad [online]. Český statistický úřad [cit. 2023-03-14]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/kz2020/kz21?xjazyk=CZ&xkraj=3>

Strany zelených a PRO Plzeň a Českou pirátskou stranou. ANO 2011 se tak opět dostalo do opozice.¹¹¹ Nová rada kraje měla následovné složení:

- ODS s podporou TOP 09 5 členů (ODS 4x, TOP 09 1x),
- koalice Starostů, Strany zelených, PRO Plzeň 2 členové (STAN),
- Česká pirátská strana 2 členové.¹¹²

Novou hejtmankou se tak stala doc. PaedDr. Ilona Mauritzová, Ph.D., která kandidovala za ODS. K jejímu zvolení došlo dne 12. listopadu na ustavující schůzi zastupitelstva kraje.¹¹³

V pondělí 14.2.2022 byla však na schůzi zastupitelstva odvolána celá krajská rada na návrh podaný hnutím ANO 2011. Dva týdny před tímto odvoláním byla odvolána koaliční smlouva se Starosty, ODS a TOP 09 ze strany Pirátů. Důvodem byla kritika „násilného“ prosazení místopředsedy krajské ODS do představenstva krajské nemocnice v Klatovech a také kumulace uvolněných funkcí u dvou zastupitelů za ODS.

Novou koalici vytvořilo hnutí ANO 2011, Starostové a Piráti, kdy nová rada byla sestavena takto:

- ANO 2011 4 členové,
- Starostové 3 členové,
- Piráti 2 členové.

Hejtmánem byl zvolen Rudolf Špoták za Českou pirátskou stranu.¹¹⁴

¹¹¹ BENEŠ, Richard. Už je to jisté, Plzeňský kraj povede koalice ODS, TOP 09, STAN a Piráti. Plzeňská drbna [online]. TRIMA NEWS, 5. 11. 2020 [cit. 2023-03-16]. Dostupné z: <https://plzenska.drba.cz/volby/3810-uz-je-to-jiste-plzensky-kraj-povede-koalice-ods-top-09-stan-a-pirati.html>

¹¹² Budu se věnovat i kvalitě života v malých obcích, slíbila nová hejtmanka. *IDnes.cz: Zpravodajství* [online]. Mafra, 2023, 12.11.2020 [cit. 2023-03-31]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/plzen/zpravy/koalice-plzensky-kraj-hejtmanka-ilona-mauritzova-zastupitelstvo.A201027_578705_plzen-zpravy_vb

¹¹³ Krajský úřad Plzeňského kraje, Usnesení zastupitelstva Plzeňského kraje, Usnesení č. 2/20 ze dne 12.11.2020

¹¹⁴ Plzeňský kraj má nového hejtmána: Pirát Špoták střídá Mauritzovou! Končí i celá rada. *Blesk.cz* [online]. Czech news center, 2023, 14.2.2022 [cit. 2023-03-31]. Dostupné z: <https://www.blesk.cz/clanek/regiony-plzen/704094/plzensky-kraj-ma-noveho-hejtmana-pirat-spotak-strida-mauritzovou-konci-i-cela-rada.html>

4.7 Souhrnný přehled krajských voleb

4.7.1 Volební účast

Volební účast v krajských volbách v Plzeňském kraji z pohledu jejího vývoje v jednotlivých letech se nijak zvlášť nevyvíjela a byla velmi podobná.

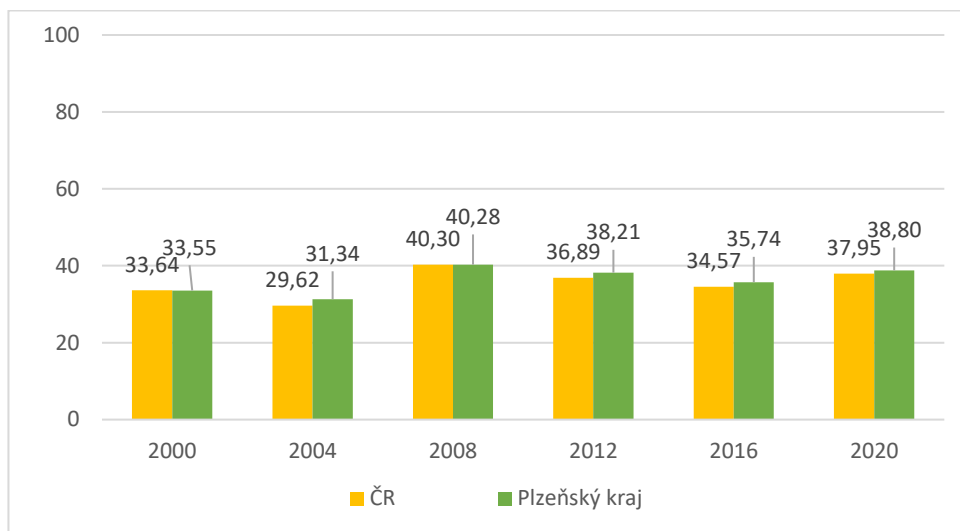
Nejnižší volební účast byla v roce 2004, kdy k volbám přišlo 31,34 % voličů. V porovnání s celorepublikovým průměrem, který činil 29,62 %, to však bylo více. Nejvíce voličů přišlo k volbám v roce 2008. To přišlo volit celkem 40,28 % voličů. Rozdíl mezi průměrnou účastí v celé České republice a účastí v Plzeňském kraji činil pouhých 0,02 p. b. Jako důvod takto vysokého zájmu o krajské volby se dá připisovat celkové nespokojenosti občanů s politickou situací na celém území ČR.¹¹⁵ Od tohoto roku volební účast opět klesala, ale v posledních krajských volbách v roce 2020 volební účast dosáhla 38,80 %, což byl druhý nejlepší výsledek za celou dobu konání těchto voleb.

Z následujícího grafu je patrné, že volební účast Plzeňského kraje a průměrná účast za celou Českou republiku za celé období konání voleb je takřka stejná. I přesto (až na rok 2000, kdy celorepublikový průměr byl o 0,09 p. b. vyšší než účast v Plzeňském kraji) byla volební účast na Plzeňsku vždy o něco málo vyšší. Oproti tomu např. v sousedním Karlovarském kraji byla volební účast vždycky menší než celorepublikový průměr.¹¹⁶

¹¹⁵ Politika v roce 2008: Julínkovně, Tlustý ve vířivce a oranžové tsunami. ČT24 [online]. Česká televize, 2008 [cit. 2023-03-15]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/1428972-politika-v-roce-2008-julinkovne-tlusty-ve-virivce-a-oranzove-tsunami>

¹¹⁶ ŠESTÁK, Tomáš. Krajské volby v Karlovarském kraji [online]. Plzeň, 2021, 56 s. [cit. 2023-03-15]. Dostupné z: https://dspace5.zcu.cz/bitstream/11025/43304/1/Tomas_Sestak_Krajske_volby_v_Karlovarskem_kraji.pdf. Bakalářská práce. Západočeská univerzita v Plzni, Fakulta právnická. Vedoucí práce Doc. PhDr. Lukáš Valeš, Ph.D.

Graf č. 1: Volební účast v krajských volbách 2000-2020

Zdroj: www.volby.cz, vlastní zpracování

4.7.2 Průběh výsledků voleb vybraných stran

Tato část má za úkol shrnout výsledky krajských voleb za celé období jejich konání, přesněji řečeno, budou zde porovnávány výsledky politických stran či hnutí, které získaly největší počet hlasů od voličů ve volbách v každém roce jejich konání.

Nejčastěji volili lidé Občanskou demokratickou stranu, která vyhrála volby na krajské úrovni celkem třikrát, a to v letech 2000, 2004 a 2012. Jedenkrát vyhrála volby Česká strana sociálně demokratická, a to v roce 2008. V posledních dvou konaných krajských volbách vyhrálo hnutí ANO 2011, které působí na české politické scéně teprve od roku 2012.¹¹⁷

V roce 2000 získala ODS 36 957 hlasů. Na druhém místě se v tomto roce umístila ČSSD, která získala 22 848 hlasů. V následujících volbách dopadl výsledek obdobně, ale rozdíl v obdržení hlasů byl mnohem větší (celých 36 522 hlasů). Pro ODS to byl úspěch, protože si polepšila o více jak 17 000 hlasů,

¹¹⁷ SŮSA, Richard a Tomáš VOLF. ANO 2011. Vznik a vývoj politické strany Andreje Babiše. Novinky.cz [online]. Seznam.cz, 2003 [cit. 2023-03-15]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/volby-ano-2011-vznik-a-vyvoj-politicke-strany-andreje-babise-40364176>

kdežto ČSSD volilo o 2 178 voličů méně než v roce 2000. Avšak od tohoto roku se důvěra lidí v ODS už jen pořád snižovala.

Zvrat nastal následující volby, tedy v roce 2008, kdy volby do zastupitelstva kraje vyhrála ČSSD. Toto vítězství bylo velkým překvapením, jelikož s tím ani zástupci ČSSD ani zástupci ODS nepočítali. Nejednalo se však o ojedinělý případ takového výsledku voleb. Tohoto roku vyhrála ČSSD krajské volby ve 13 krajích, a proto tyto volby byly označovány jako „oranžové tsunami“. Důvodem takového nečekaného výsledku byla celková nespokojenost obyvatelstva se situací na politické scéně a nově zavedenými reformami vládou Mirka Topolánka.¹¹⁸ ČSSD tak získala celkem 65 066 hlasů, což bylo nejvíce za všechny volby. ODS obdržela 47 879 hlasů.

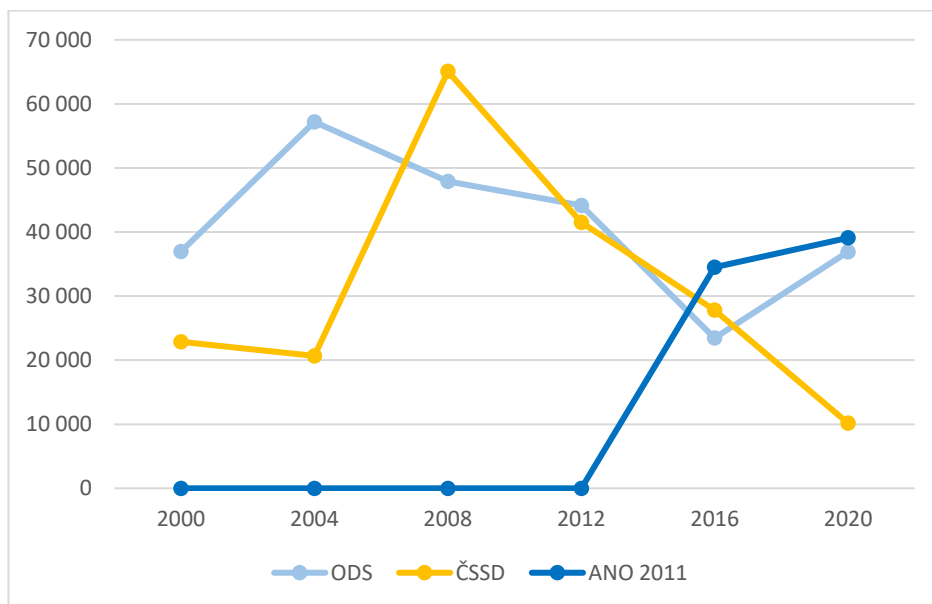
V roce 2012 vyhrála volby opět ODS, ale tentokrát rozdíl mezi ODS a ČSSD byl velmi malý, pouze 2 641 hlasů a z tohoto důvodu měly obě strany stejný počet mandátů v zastupitelstvu Plzeňského kraje.

Do výsledku dalších voleb již pak zasáhlo hnutí ANO 2011, které vyhrálo volby na Plzeňsku s celkovým ziskem 34 506 hlasů. Jako druhé se umístila ČSSD, která získala 27 829 hlasů. Pro ODS byl výsledek těchto voleb nejhorším za celou dobu konání krajských voleb. Celkem v těchto volbách obdržela ODS 23 461 hlasů a jednalo se o její nejnižší zisk vůbec v rámci tohoto druhu voleb.

Zatím poslední volby do zastupitelstva kraje se konaly v roce 2020 a i v těchto volbách vyhrálo hnutí ANO 2011. Na druhém místě se však oproti minulým volbám umístila ODS a rozdíl mezi získanými hlasy těchto dvou stran činil pouze 2 201 hlasů. Od vítězství v roce 2008 se ČSSD potýkala s klesajícím počtem jejích voličů. V roce 2020 se propadla v počtu získaných hlasů na nejnižší hranici a s celkovým počtem 10 174 hlasů prošla jen 0,86 p. b. do skrutinia.

¹¹⁸ Politika v roce 2008: Julínkovné, Tlustý ve vířivce a oranžové tsunami. ČT24 [online]. Česká televize, 2008 [cit. 2023-03-15]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/1428972-politika-v-roce-2008-julinkovne-tlusty-ve-virivce-a-oranzove-tsunami>

Graf č. 2: Výsledky voleb vybraných stran v letech 2000-2020

Zdroj: www.volby.cz, vlastní zpracování

5. SOCIOLOGICKÝ VÝZKUM

5.1 Uvedení do problematiky

Po zvolení tématu své diplomové práce – Krajské volby v Plzeňském kraji v letech 2000-2020, jsem se zabývala myšlenkou, čemu by se mohl můj výzkum věnovat. Vzhledem k tomu, že mám osobní vazby k malé obci, kde počet jejich obyvatel nepřesahuje počet 500 obyvatel, mě napadlo, jestli krajské volby mohou nějakým způsobem ovlivňovat chod těchto obcí a pokud ano, jak se tento vliv projevuje. U obcí s větším počtem obyvatel, jako např. obcí s POÚ nebo obcí s rozšířenou působností (ORP), je samozřejmé, že k nějakému vlivu kraje docházet bude, minimálně z důvodu dotační politiky či kontroly prováděné krajem v rámci přenesené působnosti obcí. Pokud by se jednalo o jiný typ voleb, např. komunální, tak pak takovéto volby ovlivňují chod obce maximálně, jelikož dochází ke změně vedení, tedy zastupitelstva samotné obce. Ale jak je to ve skutečnosti s těmi nejmenšími obcemi? Mohou krajské volby ovlivnit chod těchto obcí? Pokud ano, jakým způsobem? Jak se to bude projevovat?

Na základě těchto úvah jsem se rozhodla těmto otázkám věnovat ve své diplomové práci v rámci sociologického výzkumu. Úkolem výzkumu je zjistit, jakým způsobem mohou volby do zastupitelstva kraje ovlivnit malé obce s počtem obyvatel do 500 obyvatel a zda vůbec zde k nějakému vlivu dochází. Pro účely tohoto výzkumu jsem zvolila kvantitativní metodu zjišťování výsledků a vytvořila jsem dotazník, jehož znění je součástí této práce jako příloha. V rámci dotazování na možné vlivy krajských voleb na malé obce jsem se dotazovala také na spolupráci těchto obcí s krajem, zda jsou spokojeny a jestli existuje něco, co by obce rády na spolupráci změnilo.

Důležitou součástí výzkumu bylo zjištění kolika obcí v Plzeňském kraji se tento výzkum týká. Podle údajů z Českého statistického úřadu se v Plzeňském kraji k 1.1.2022 nacházelo celkem 330 obcí s počtem do 500 obyvatel, což činí téměř 66 % z celkového počtu 501 obcí v tomto kraji. Nejvíce těchto obcí se nachází v okrese

Plzeň-jih, kde jich je celkem 70 a nejméně jich je v okrese Plzeň-město (celkem 3 obce).¹¹⁹

Dotazník jsem vytvořila v on-line formě a byl zasílán na e-mailové adresy starostů (případně obecních úřadů) výše uvedených obcí. Otázek v dotazníku bylo celkem 15 a v některých případech se jednalo pouze o doplňující otázky, na které starostové nemuseli odpovídat. Forma otázek byla kombinací uzavřených a otevřených odpovědí.

5.2 Výsledky dotazníkového šetření

Jak jsem uvedla výše, dotazník byl rozesílán online formou a byl odeslán do všech 330 obcí. Na dotazník mi odpovědělo celkem 102 oslovených starostů z celkového počtu. Další 2 starostové se mi omluvili, že nemohou na daný dotazník odpovědět z důvodu jejich velmi krátkého funkčního období (slovy pár měsíců), a proto nejsou schopni danou věc řádně posoudit.

První otázka byla čistě orientační. Jelikož mám osobní vazby k obci do 500 obyvatel, která se zároveň skládá z více částí (obecní úřad této obce má ve svém správním území celkem 3 obce/vesnice), měla tato otázka za úkol zjistit, zda oslovené obce mají také více částí nebo ne. Z celkových 102 obcí, od kterých jsem získala zpětnou vazbu, jich 58 má pouze 1 část. 18 starostů uvedlo, že se jejich obec skládá ze 2 částí, 14 obcí se skládá ze 3 částí a 8 obcí ze 4 částí. Zajímavým zjištěním bylo, že jsem získala vždy po 2 odpovědích, kde bylo uvedeno že se dané obce skládají z 5 až 6 částí.

Druhá otázka zjišťovala, zda jako starostové a starostky (dále jen „starostové“) obcí sledují průběh krajských voleb. Na tuto otázku odpovědělo kladně celkem 93 starostů a pouze 9 jich uvedlo, že krajské volby nesledují.

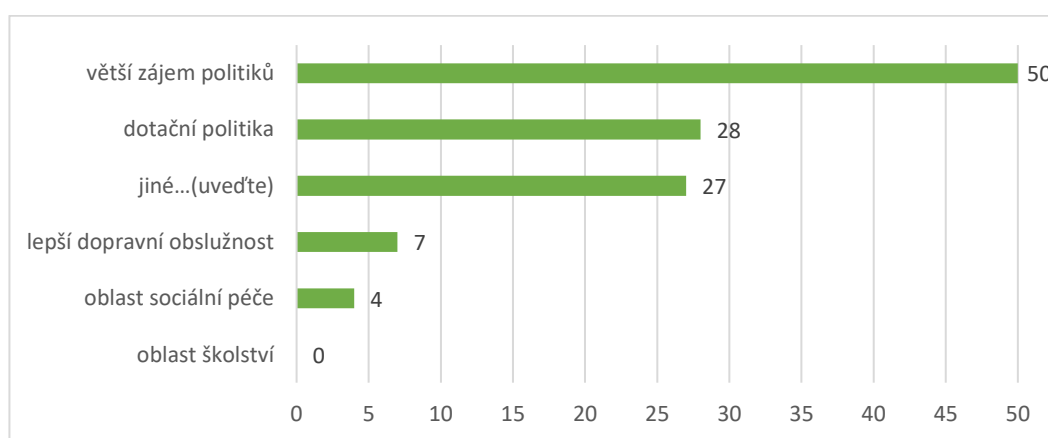
Následující dvě otázky se již týkaly možného vlivu kraje a krajských voleb. Otázkou č. 3 jsem se ptala, zda vnímají rozdíl působení kraje v době před konáním voleb oproti zbytku volebního období. 42 starostů uvedlo, že určitý vliv pociťují. Zbývajících 60 zvolilo odpověď, že rozdíl v působení kraje nevnímají. Ve čtvrté otázce jsem se ptala, v jaké oblasti tento rozdíl pociťují. U této otázky mohli

¹¹⁹ Obyvatelstvo: Obce. *Český statistický úřad: Krajská správa ČSÚ v Plzni* [online]. Český statistický úřad, 2023, [cit. 2023-03-21]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xp/obyvatelstvo-xp-obce>

starostové volit z více možností. Největší rozdíl starostové pociťují ve větším zájmu politiků (celkem 50 odpovědí). Další velký rozdíl vnímají v dotační politice (28 odpovědí). Nejmenší rozdíly starostové vnímají v dopravní obslužnosti a oblasti sociální péče. Žádný z nich si nezvolil možnost oblast školství (viz následující graf). Celkem 27 krát si zvolili možnost „jiné“. U této možnosti 5 starostů nevedlo nic, 11 uvedlo, že žádný rozdíl nepociťují, v 5 případech pociťují rozdíl v rámci podpory obce a ve 3 v regionálním rozvoji. 2 starostové uvedli, že pociťují rozdíl v kultuře a 1 odpověděl, že pociťuje rozdíl v oblasti životního prostředí.

Otázka č. 5 byla pouze doplňující, kde se mohli starostové vyjádřit k předcházející otázce a odpověď na ni byla zcela dobrovolná. Zde se mi vyjádřili pouze 2 starostové, kteří uvedli, že se politici snaží zviditelnit a poté jejich zájem trochu upadá, ale že existují i výjimky a že *„je to logické a znatelné je to před každými volbami“*. Ostatní starostové nevedli nic, případně že je nic nenapadá.

Graf č. 3: Oblasti, v kterých je vnímán rozdíl působení kraje před konáním voleb oproti zbylému volebnímu období (hodnoty uvedeny v jednotkách)

Zdroj: vlastní zdroj

Šestá a sedmá otázka zjišťovaly, zda vnímají vliv kraje po skončení voleb a pokud ano, v jaké oblasti. 83 starostů odpovědělo, že žádný vliv nevnímají a 19 vliv kraje pociťují. Jako oblasti vlivu nejčastěji uváděli podporu obcí ať už ve smyslu všeobecné podpory či lepší komunikace. Jako další významnou oblast uvedli dotační politiku – jiné přerozdělování, méně šancí pro malé obce. Další oblasti, které starostové uvedli, byly oblast regionálního rozvoje, kultury (včetně památkové péče), oblast dopravy a digitalizace, oblast školství, bezpečnosti

(krizového řízení), životního prostředí, zdravotnictví, zlepšování života v malé obci, oblast digitalizace. V této otevřené otázce se objevily i odpovědi typu, že se jedná o boj o moc, a že úřady jsou továrny na úředníky.

Graf č. 4: Oblasti vlivu kraje po skončení voleb (hodnoty uvedeny v jednotkách)

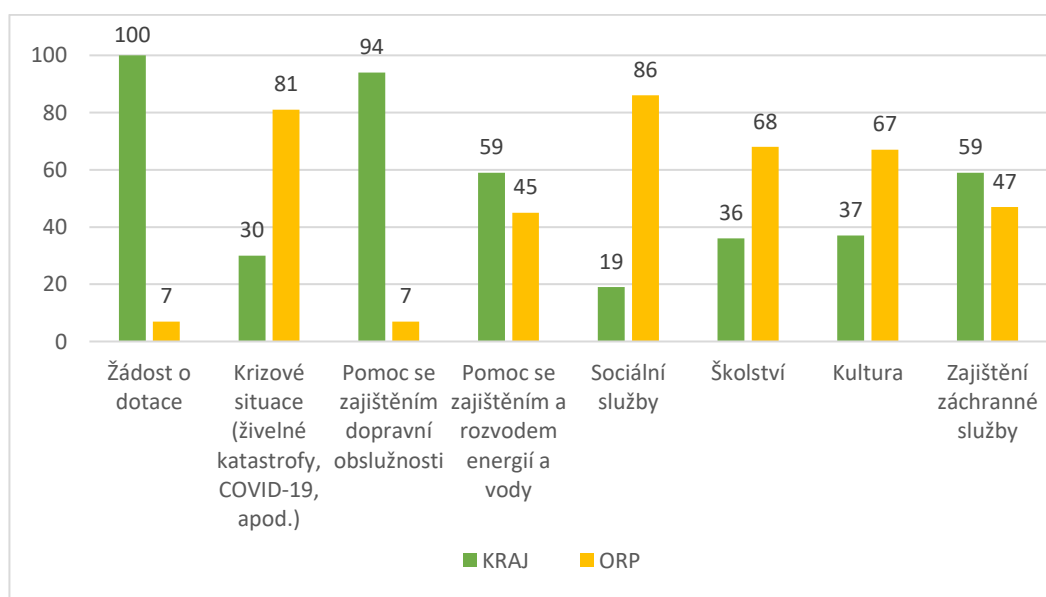
Zdroj: vlastní zdroj

Otázka č. 8 měla za úkol zjistit, jaké dopady starostové pocítují, dojde-li ke změně vedení kraje. Tato otázka byla otevřená a z tohoto důvodu byla každá odpověď jiná a bylo zapotřebí tyto odpovědi seskupit. Nejčastější odpovědí byla variace odpovědí, že žádné dopady nepocítují. Takto odpovědělo celkem 71 starostů. Dalšími častými odpověďmi byly odpovědi vcelku negativní, kdy celkem 8 starostů se vyjádřilo, že dochází k horší či úplné ztrátě komunikace, chaosu, neznalosti problematiky, nedodržení ujednaných věcí jako odklon od plánovaných akcí či projektů, nebo dokonce obecný nezájem o malé obce anebo že vedení před poslední změnou bylo zainteresováno v řešení i „palčivých“ otázek z řad občanů, ale současné vedení se údajně o tyto věci nezajímá (jako příklad byla uvedena zubní pohotovost v Plzni). Běžné či minimální dopady vnímá celkem 5 starostů, další 3 uvedli, že chvíli je vedení kraje důslednější, záleží, kdo je zvolen a také, že trvá delší dobu, než dojde k adaptaci nového vedení, tudíž není možné předpokládat, že ke změnám dojde ihned. Celkem 9 starostů uvedlo dopady finančního typu, kdy dochází ke změně dotačních programů, mění se preferované oblasti, které kraj bude

dotovat a objevuje se také více slibů ohledně dotací. Dalšími odpověďmi byly, že dochází k rozdílu přístupu politických představitelů kraje, změně priorit v krajském městě, a že roli hraje spíše osobní přístup dané osoby k venkovu a jeho aktuálním problémům nežli její politická příslušnost a že je vždy výhodné a ku prospěchu, pokud krajský politik působil dříve v rámci obecní samosprávy. Jeden z dotázaných se k tomuto tématu nechtěl vyjadřovat.

V otázce č. 9 se rozhodovali, v jakých záležitostech se obrací na kraj a v jakých na obce s rozšířenou působností. Co se týče podávání žádostí o dotace, tak 100 starostů o ně žádá kraj a 7 se jich obrací na ORP. Krizové situace jako živelné katastrofy či záležitosti týkající se COVID-19 se pouze 30 starostů obrací na kraj a 81 se jich obrací na ORP. Pomoc se zajištěním dopravní obslužnosti řeší 94 starostů s krajem a 7 s ORP. Pomoc se zajištěním a rozvodem energií a vody, kdy 59 starostů se obrací na kraj a 45 starostů se obrací na ORP. Sociální služby řeší 86 starostů s ORP a pouze 19 se jich obrací na kraj. Stejně tak převažovala odpověď ORP nad krajem v oblasti školství (68 ORP a 36 kraj) a kultury (67 ORP a 37 kraj). Ohledně zajištění záchranné služby se 59 starostů obrací na kraj a 47 se jich obrací na obec s rozšířenou působností. Z výsledků je patrné, že často starostové označovali obě možnosti, tedy jak kraj, tak ORP (viz následující graf).

Graf č. 5: Oblasti, ve kterých se malé obce obrací na kraj a kdy na ORP

Zdroj: vlastní zdroj

V doplňující otázce jsem se ptala (otázka č. 10), zda existuje ještě nějaká oblast, ve které by se obraceli na kraj či příslušné ORP a pokud ano, tak o jakou oblast se jedná a na koho v této záležitosti obrací. 90 starostů odpovědělo, že v žádné další oblasti se kraj/ORP neobrací. Zbývajících 12 starostů uvedlo oblasti jako životní prostředí (včetně lesního hospodářství a ochrany mimo lesní zeleně), regionální rozvoj, pomoc se složitější administrativou, záležitosti ohledně staveb a stavebního řízení, evidence obyvatel, přestupky, dopravní úpravy a místní komunikace, pomoc s metodikou a ekonomika. Bohužel pouze ve 3 případech mi uvedli na koho se v těchto oblastech obrací. 2 z 5 starostů se obrací na kraj ve věci životního prostředí, 1 starosta ze 2 se obrací na ORP ve věci staveb a 1 starosta se obrací na kraj ohledně ekonomiky.

Otázka č. 11 zkoumala, zda starostové vnímají dotační programy jako dostatečné. Na tuto otázku odpovědělo celkem 74 starostů kladně, a 28 starostů uvedlo, že dotační programy dostatečné nejsou.

Otázkou č. 12 se hodnotila spolupráce s krajem obecně a dotázaní starostové ji měli ohodnotit pomocí „hvězdiček“. Nejvíce starostů hodnotí spolupráci 4/5 hvězd (celkem 34 odpovědi). Maximální počet hvězd udělilo 28 starostů a pouze o 2 méně hodnotí spolupráci s krajem 3 hvězdami. 9 starostů hodnotí spolupráci s krajem 2 hvězdami a nejhůře hodnotí spolupráci s krajem 3 starostové.

V otázce č. 13 následně měli na stupnici od 1 do 5 (jako ve škole) ohodnotit působnost kraje v jednotlivých oblastech. Pro lepší přehlednost, výsledky viz následující tabulka.

Tab. č. 7: Hodnocení působnosti kraje v jednotlivých oblastech

1= výborná, 5= špatná	1	2	3	4	5
Školství	16	28	39	11	8
Dopravní obslužnost	17	26	30	21	8
Zdravotnictví	19	16	41	19	7
Sociální věci (služby)	17	25	41	13	6
Regionální rozvoj	26	33	16	8	19
Bezpečnost	15	31	32	13	11

Zdroj: vlastní zdroj

Předposlední otázka se opět týkala spolupráce s krajem. Zde jsem se ptala, jak vnímají spolupráci, a především v jaké oblasti spolupráci vnímají. Na tuto otázku odpovídali formou otevřených odpovědí, kdy většina starostů uvedla více než jednu oblast. 5 starostů se k této otázce odmítlo vyjádřit. 17 starostů hodnotí spolupráci s krajem jako dobrou, vstřícnou, bezproblémovou a v pořádku. Podle 3 starostů je spolupráce dostačující. Podle 1 z oslovených starostů kraj není příliš nakloněn spolupráci s malými obcemi a další starosta zase z důvodu velikosti své obce s krajem téměř vůbec nespolupracuje. V další odpovědi bylo uvedeno, že spolupráce je velmi složitá z důvodu velkého množství úředníků. Celkem 46x starostové uvedli, že spolupracují s krajem v oblasti dotací a 1 starosta uvedl, že dotace jsou velmi složité a že je pro malé obce nedostupné. Jiný starosta odpověděl, že každoročně žádají krajský úřad o dotace a většinou úřad žádost vyřídí kladně, i když dostanou menší částku, než o kterou žádají. 5 starostů je v kontaktu s krajským úřadem (dále jen „KÚ“) z ekonomických (např. kvůli předávání výkazů), dalších 5 starostů spolupracuje s KÚ v oblasti administrativy a organizace, přesněji se na kraj obrací kvůli pomoci s řízením obce a jejím fungování či přípravou voleb. V jednom případě byla uvedena spolupráce v oblasti právní podpory. Co se týče dalších oblastí, tak z nich nejvíce spoluprací s krajem v rámci regionálního rozvoje (celkem 16 odpovědí). Spolupráci v dopravní obslužnosti využívá celkem 9 oslovených obcí a v oblasti školství pouze 3 obce. Oblast metodiky získala celkem 3 odpovědi, avšak jedna z nich byla hodnocena záporně. Podle tohoto názoru existuje nedostatečná metodická pomoc menším obcím, jsou problémy se softwarovými aplikacemi požadovanými krajem a neexistence proškolení v jejich ovládní. Dalšími přiznanými oblastmi, ve kterých obce spolupracují s krajem pak byla oblast bezpečnosti a kultury. Zajímavá a rozsáhlá odpověď byla od starosty, podle kterého v poslední době probíhá mnoho změn ohledně digitalizace a tvorby digitálně technických map a v rámci toho využívají IT podporu z kraje, se kterou je spokojen, stejně tak je spokojen i co se týče dotací určených především pro regionální rozvoj. V oblasti vodohospodářství nebo tvorby či změny územního plánu pak pociťuje nadřazenost kraje. Zastává obdobný názor jako jeden z jeho kolegů, kdy je pro malé obce těžké prosadit své zájmy a jsou nuceny podvolit se rozhodnutí kraje.

V poslední otázce jsem se ptala, zda je něco, co by zlepšili na spolupráci s krajem. Tato otázka měla opět podobu otevřených odpovědí. I u této otázky se 4 starostové odmítli vyjádřit, jeden uvedl, že na tuto otázku nemůže odpovědět

z důvodu jeho krátkého funkčního období a další starosta odpověděl, že se na kraj neobrací téměř s ničím, protože je podle něj veškeré jednání velmi složité a mimo jednoho odboru o ně nikdo jiný nejeví zájem. Podle 28 starostů není na spolupráci s krajem potřeba něco měnit či zlepšovat. Podle nich jim krajsší úředníci pomáhají a spolupráce je na dobré úrovni. Ostatní již tak optimističtí nejsou a vždy by alespoň něco na spolupráci změnili. Podle jednoho ze starostů by bylo lepší krajský úřad zrušit a nahradit jej okresními, tak jako to bylo před rokem 2002. 6 starostů odpovědělo, že by změnili celkový přístup kraje k menším obcím, především co do větší ochoty pomoci jim, nebo častější návštěvou těchto obcí a účasti na zasedání místního zastupitelstva, díky čemuž by se lépe seznámili s problémy daných obcí. Dalších 14 odpovědí se týkalo oblasti administrativy a komunikace, kdy by starostové uvítali méně administrativy (pokrácení písemností a písemné komunikace), byrokracie, celkové zjednodušení administrativy, lepší přehlednost internetových stránek a také zlepšení celkového přístupu úředníků. Dalších 8 starostů by uvítalo zlepšení v oblasti metodiky a poradenství. Přáli by si lepší a širší metodickou pomoc zahrnující více oblastí, zlepšení proškolení na užívání softwarových aplikací, pomoc s řízením úřadu či poskytnutí formulářů pro každodenní praxi, poradenství, koordinaci a vedení při řešení potřeb obce v oblasti vodohospodářství (tj. kanalizace a vodovody). Celkem 24 odpovědí se týkalo oblasti dotací. Jako velký problém se jeví výše jednotlivých dotačních titulů, zejména by uvítali v této oblasti jejich individuálnější nastavování, dotační podporu malých projektů, či jejich lepší zacílení na malé obce. Dále by podle 8 z těchto starostů bylo vhodné navýšit dotační podporu obchodů v těchto malých obcích ať už na jejich provoz i s ohledem na zvyšování cen energií a potravin, na výstavbu nových obchodů či k zajištění dostupnosti obchodů a služeb starším obyvatelům. V neposlední řadě by 4 starostové uvítali dotační podporu v oblasti infrastruktury, vodovodů, kanalizací a čistíren odpadních vod, jelikož v malých obcích je tato oblast nad jejich finanční možnosti. Mezi odpověďmi se objevil i názor, že by bylo vhodnější, kdyby kraj poskytl v jeden rok částku vyšší a následující rok by žádost o dotaci zamítl. Poslední velkou skupinou věcí, ve které by starostové uvítali zlepšení, je oblast služeb. Především se jedná o dostupnost kvalitní lékařské péče a dopravní obslužnost. Požadují zavedení spojů, které kraj zrušil či posílení regionální (především vlakové) dopravy. V poslední řadě by starostové zlepšili správu a údržbu komunikací – zvláště výstavbu a rekonstrukci jak komunikací, tak chodníků, podporu realizace čističek odpadních vod, či podporu zlepšení kvality

mobilního signálu a využití optických sítí. K této oblasti se vyjádřilo celkem 14 starostů.

5.3 Zhodnocení výzkumu

Na dotazník mi odpověděla téměř třetina oslovených starostů. Menší polovina z nich přitom spravuje území obce, které se skládá z více částí. Zajímavé bylo zjištění, že se na území Plzeňského kraje nachází obce mající i 6 částí. Jako pozitivní se dá hodnotit skutečnost, že až na několik výjimek, starostové mají zájem o volby do zastupitelstva kraje.

Odpověď na mou otázku, zda mohou krajské volby ovlivnit chod malých obcí je lepší rozdělit na dvě části, a to období před konáním samotných voleb a období po skončení těchto voleb. Před konáním krajských voleb je působení kraje vnímáno pouze na půl. Vliv kraje se takto projevuje především ve větším zájmu politiků o malé obce a v dotační politice, v rámci které se politici snaží být štedřejší a často dochází i k dávání slibů (např. sliby ohledně vytvoření průtahů obcemi). Dále se před volbami podle starostů zlepšuje dopravní obslužnost a péče kraje v oblasti sociální péče. Důvody jsou zřejmé a jako příklad se dá uvést (a dle mého názoru jde o zásadní důvod), že se tím snaží získat co největší podporu jak od samotného vedení obce, tak (a to především) od obyvatel těchto malých obcí. Například navýšením dotačních titulů tak obci umožní uskutečnit jejich plány (projekty) a to se následně projeví i na spokojenosti a celkové náladě obyvatel dané obce.¹²⁰

Ohledně vlivu kraje po skončení voleb, tak zde se situace dosti liší, především v samotném vnímání působení kraje. Po volbách totiž vliv kraje nepocítuje naprostá většina obcí (celých 80 % dotázaných). Pokud však nějaký vliv obce pocítují, tak jde především opět o oblast dotační politiky, kdy dochází k jinému přerozdělování dotačních titulů. To může vést ke kladné, ale také k záporné reakci obcí. Další vliv kraje pak obce pocítují v oblastech jako regionální rozvoj, kultura a památková péče, dopravní obslužnost, zdravotnictví, dochází ke zlepšování života v malé obci apod. Toto jsou závěry podávané v obecné rovině. Dojde-li však po volbách ke změně vedení, tak chvíli trvá, než se nové vedení

¹²⁰ Archiv autorky

adaptuje, ale i přesto následky vnímají starostové více negativně. Jako příklad lze uvést, ztrátu zájmu politiků, zhoršení či úplnou ztrátu komunikace. Nejčastěji také dochází k nedodržení ujednaných (plánovaných) akcí a projektů. Dostí palčivým problémem je téma dotací, kdy se mění preferované oblasti, jež kraj plánuje dotovat a objevuje se méně šancí pro malé obce.

Samotné působení kraje v jednotlivých oblastech by se dalo hodnotit jako průměrné. Ve většině případů totiž starostové hodnotili působnost kraje známkou 3, tedy průměrné. Nejlépe však na celkovém hodnocení dopadla oblast regionálního rozvoje, která nejčastěji obdržela známku 2, tedy dobrá.

Dalším zajímavým zjištěním byla četnost odpovědí, kdy se obce v jakých záležitostech obrací na kraj a kdy na příslušné ORP. Na kraj se obce nejvíce obrací ve věcech dotací, dopravní obslužnosti, pomoci se zajištěním a rozvodem energií a vody. Zároveň se obce obrací na kraj ve věci zajištění záchranné služby. Naopak na ORP se nejvíce obcí obrací v krizových situacích, a při zajišťování sociálních služeb, školství, či ve věcech kultury.

Jako poslední jsem zjišťovala, jak jsou obce spokojeny se spoluprací kraje a v jaké oblasti s ním spolupracují. Se spoluprací jako takovou jsou obce celkem spokojeny a hodnotí ji jako dobrou a bezproblémovou. Nejčastěji spolupracují s krajem právě v oblasti dotací, kdy stěžejní se jeví dotační program PSOV neboli Program stabilizace a obnovy venkova Plzeňského kraje. Jelikož dotační politika se jeví jako nejzásadnější, je také důležité, že 72,5 % starostů považuje dotační tituly za dostatečné. Další velkou oblastí, ve které obce spolupracují s krajem je regionální rozvoj, v rámci kterého dochází k přímé podpoře obecních projektů. Jako třetí stěžejní oblast spolupráce se pak jeví dopravní obslužnost, kdy kraj zřizuje a zajišťuje regionální dopravu.

Se zjišťováním, v čem jsou obce spokojené souvisí i zjištění, co by rády změnilo, zlepšily na spolupráci s krajem. Někteří starostové by neměnili nic, protože podle nich není co zlepšovat. Větší část dotázaných by však hned několik věcí změnila. Jedním z velkých témat, co by se dalo zlepšit, je zjednodušení písemné komunikace a administrativy, obecné zlepšení přístupu úředníků a zavedení větší metodické pomoci pro malé obce, a to hlavně v oblasti malých obcí. Další dvě velké oblasti doporučené ke zlepšení jsou pak dotace a oblast služeb. I přestože je většina starostů spokojena s jejich výší, ostatní by uvítali navýšení jednotlivých titulů, hlavně v oblasti provozování prodejen na území jejich

obcí, jelikož současná podoba je nedostatečná pro jejich provoz, obzvláště při současném zdražování energií a potravin a hrozí tak jejich zrušení. Dále by v oblasti dotací uvítali individuálnější nastavování jednotlivých titulů či alespoň jejich lepší zacílení na malé obce, jelikož došlo ke snížení jejich alokace, ale také větší podporu na infrastrukturu. Z oblasti služeb je nejpálčivějším problémem dopravní obslužnost, kdy např. by obce uvítaly znovuzavedení zrušených linek v 5,30 hod a 19,30 hod, kdy obyvatelé vesnic jezdí do práce, nebo se vracejí z večerních nákupů. Další věcí, co by starostové uvítali, je lepší správa a údržba komunikací, především výstavba a rekonstrukce komunikací a průtahů obcí.

6. ZÁVĚR

Tématem této diplomové práce byly krajské volby v Plzeňském kraji v letech 2000-2020 – kraj, volby a problematika malých obcí.

Výsledky voleb do zastupitelstva Plzeňského kraje dopadly v několika směrech velice zajímavě. V každých volbách se volilo 45 členů zastupitelstva kraje. V prvních 2 volbách se do zastupitelstva dostalo celkem 5 politických stran, hnutí nebo koalic. V následujících 2 volbách se do zastupitelstva dostaly celkem 4 politické strany, hnutí anebo koalice. Zatím poslední 2 volby přinesly mandáty nejvíce stranám, hnutím, koalicím za celou dobu existence krajských voleb. V roce 2016 se do zastupitelstva dostalo až 8 kandidujících stran (hnutí/koalic) a v roce 2020 jich do skrutinia postoupilo 7.

V prvním roce konání krajských voleb volby vyhrála ODS. Roli vítěze si podržela i v následujících volbách v roce 2004. Tento rok byl také pro ODS nejúspěšnějším, co se množství obdržených hlasů týče. Rada kraje se v roce 2000 skládala z uskupení ODS, Čtyřkoalice a Nezávislých a v roce 2004 z ODS a KDU-ČSL.

V roce 2008 se promítla nespokojenost obyvatelstva ČR se situací na politické scéně a novými reformami vlády Mirka Topolánka. Tedy jinými slovy, lidé ztratili důvěru v politické představitele na celostátní úrovni, a proto se rozhodli jim nevyslovit důvěru ani na úrovni regionální. Nikdo však s touto situací nepočítal, a z tohoto důvodu bylo pro všechny politické aktéry, jak na celostátní, tak především na regionální úrovni, překvapením, když volby do zastupitelstev krajů vyhrála napříč celou republikou (až na 1 kraj) ČSSD. Média označovala tento výsledek za „oranžovou tsunami“. Jak jsem již psala, jednalo se o velké překvapení a ČSSD proto neměla vhodně sestavené kandidátní listiny. Tím došlo k tomu, že se do vedení kraje dostali politici, kteří o to původně ani nestáli. Plzeňský kraj díky tomuto výsledku získal historicky vůbec první hejtmanku na území cele ČR a rada kraje byla složena pouze z řad členů ČSSD.

V následujících volbách v roce 2012 popularita jak ODS, tak ale i ČSSD klesla a obě strany začaly ztrácet na množství získaných hlasů. I přesto ale se ODS podařilo tyto volby vyhrát, byť v těsném závěsu na druhém místě skončila ČSSD. Té se poté také podařilo uzavřít koaliční smlouvu s KSČM a stali se tak vládnoucí koalicí v kraji.

V roce 2016 vstoupilo na regionální scénu politické hnutí ANO 2011, které jednoznačně volby vyhrálo. Na druhém místě skončila ČSSD. Nejhorší dopadla ODS, jejíž výsledek v těchto volbách byl nejhorší za celou dobu konání tohoto typu voleb. Nicméně se vítěznému hnutí ANO 2011 nepodařilo vytvořit koalici s žádnou ostatních vítězných stran. Radu kraje tak tvořilo uskupení stran ODS, ČSSD a Koalice Starostů, Patriotů a Svobodných spolu s Koalicí pro Plzeňský kraj.

O 4 roky později volby vyhrálo opět hnutí ANO 2011 a tentokrát druhé místo obsadila (s větším množstvím hlasů než posledně) ODS. ČSSD získala ještě méně hlasů než v roce 2004 a jednalo se tak o její nejhorší výsledek. I tentokrát se hnutí ANO 2011 nepodařilo vytvořit koalici, která by vedla kraj. Radu tvořili zástupci stran ODS, TOP 09, Starostů a Pirátů. V roce 2022 však došlo k odvolání rady a byla vytvořena nová koalice skládající se z hnutí ANO 2011, Pirátů a Starostů.

Dalo by se říci, že posledními dvěma volbami dochází k jistému „dělení“, kdy popularita „modré“ postupně stoupá, zatímco popularita „oranžové“ je čím dál více na ústupu.

Také výsledky sociologické výzkumu přinesly zajímavé poznatky. Vliv kraje je vnímán malými obcemi nejvíce v období před konáním samotných voleb. Po jejich skončení obce nepocítují vliv skoro žádný. Před volbami se větší působení kraje projevuje ve větším zájmu politiků o tyto obce. Důvod je zřejmý. Političtí aktéři se snaží na vedení a obyvatelé obcí zapůsobit co nejvíce, aby si získali jejich přízeň v nadcházejících volbách. To se projevuje úpravou jednotlivých dotačních titulů, které následně umožní uskutečnit některé plánované projekty obcí, což vede ke spokojenosti obyvatel obce. Nejčastějšími oblastmi, kterými kraj dokáže ovlivnit činnost a život v malých obcích jsou oblasti jako dotační politika, dopravní obslužnost, regionální rozvoj a v některých případech i sociální služby, přičemž dotační politika a dopravní obslužnost hrají klíčovou roli.

Tyto oblasti (včetně regionálního rozvoje) hrají také klíčovou roli ve spolupráci kraje a malých obcí. Obce jsou se spoluprací s krajem vcelku spokojeny, nicméně by uvítaly, kdyby kraj například umožnil individuálnější nastavování jednotlivých dotačních titulů či navýšil výši určitých titulů. Některé dotační tituly nejsou dostačující (viz příklad provozování prodejen). Obce by také rády obnovily některé spoje, které kraj před časem zrušil. Jedná se především o spoje v brzkých ranních a pozdních večerních hodinách.

RESUMÉ

This diploma thesis on the topic "Regional Elections in The Pilsen Region in The Years 2000-2020 – region, election and the issue of small municipalities" is devoted to the development of regional elections in the territory of the Pilsen Region in the mentioned time period. An integral part of this work is the sociological research focussing on the influence of regional elections in small villages of up to 500 inhabitants in the territory of the Pilsen Region.

In the structure of this diploma thesis the introductory chapter explains some basic terms related to the regional elections, including the concept of regional establishment. In the second chapter the Pilsen Region is described from the point of view of its geographical location, population, economy, and infrastructure.

A fundamental part of this thesis is the third chapter, which focuses on the main topic of this diploma thesis, namely the development of regional elections in the mentioned territory during the period from the first regional elections in 2000 until 2020, when the last elections took place so far. This chapter consists of individual sub-chapters, each one focussing on one election year. The last subsection summarizes the results of the winning parties for the entire election period and also evaluates the electoral turnout for individual years.

The final chapter is devoted to sociological research, which deals with the questions whether regional elections can affect the functioning of small municipalities with a population of up to 500 and, if so, in which way. A questionnaire was used to determine the results, and it was sent to all the mayors of the municipalities located in the Pilsen Region that fit within the above-mentioned criteria. As a part of the forenamed questionnaire, the male and female mayors were asked about their satisfaction with the cooperation with the regional offices and if there was anything they would like to change about the cooperation for the future. The survey results are summarized at the end of the final chapter.

The aim of this qualification work is to provide a comprehensive overview about the regional elections for the given period in the Pilsen Region. There is an additional intention to provide an insight to the relationship between the small municipalities and the regional leadership during the election period and the view of these municipalities on this cooperation.

SEZNAM LITERATURY

Legislativní zdroje

- Rozhodnutí č. 266/2000 Sb., rozhodnutí prezidenta republiky o vyhlášení voleb do zastupitelstev krajů
- Rozhodnutí č. 449/2004 Sb., rozhodnutí prezidenta republiky o vyhlášení voleb do Senátu Parlamentu ČR a o vyhlášení voleb do zastupitelstev krajů
- Rozhodnutí č. 262/2008 Sb., rozhodnutí prezidenta republiky o vyhlášení voleb do Senátu Parlamentu ČR a o vyhlášení voleb do zastupitelstev krajů
- Rozhodnutí č. 224/2012 Sb., rozhodnutí prezidenta republiky o vyhlášení voleb do Senátu Parlamentu ČR a o vyhlášení voleb do zastupitelstev krajů
- Rozhodnutí č. 138/2016 Sb., rozhodnutí prezidenta republiky o vyhlášení voleb do Senátu Parlamentu ČR a o vyhlášení voleb do zastupitelstev krajů
- Rozhodnutí č. 169/2020 Sb., rozhodnutí prezidenta republiky o vyhlášení voleb do Senátu Parlamentu ČR a o vyhlášení voleb do zastupitelstev krajů
- Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších změn a doplňků
- Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, ve znění pozdějších změn a doplňků
- Zákon č. 15/2015 Sb., zákon o zrušení vojenského újezdu Brdy, o stanovení hranic vojenských újezdů, o změně hranic krajů a o změně souvisejících zákonů
- Zákon č. 129/2000 Sb., zákon o krajích (krajské zřízení), ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 130/2000 Sb., zákon o volbách do zastupitelstev krajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 51/2020 Sb., zákon o územně správním členění státu a o změně souvisejících zákonů (zákon o územně správním členění státu)
- Zákon č. 350/2020 Sb., zákon o zvláštních způsobech hlasování ve volbách do zastupitelstev krajů a do Senátu v roce 2020, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 411/2022 Sb., zákon o zvláštních způsobech hlasování ve volbě prezidenta republiky v roce 2023, ve znění pozdějších předpisů

Tištěné zdroje

- BALÍK, Stanislav a Jakub KYLOUŠEK (EDS.). *Krajské volby v České republice 2004*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2005. ISBN 80-210-3880-2.
- BALÍK, Stanislav a kol. *Krajské volby 2012*. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, Mezinárodní politologický ústav, 2013. ISBN 978-80-210-6641-0.
- DOKOUPIL, Jaroslav, Alena MATUŠKOVÁ a kol. *Rozvojový potenciál Plzeňského kraje*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, Pedagogická fakulta, katedra geografie, 2005. ISBN 80-7043-429-5.
- EIBL, Otto, Michal PINK a kol. *Krajské volby 2016*. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, Mezinárodní politologický ústav, 2017. ISBN 978-80-210-8927-3.
- EIBL, Otto, Vlastimil HAVLÍK, Jakub KYLOUŠEK a Michal PINK. *Krajské volby 2008*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2009. ISBN 978-80-7325-187-1.
- GERLOCH, Aleš, Jiří HŘEBEJK a Vladimír ZOUBEK. *Ústavní systém České republiky*. 6. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2022. ISBN 978-80-7380-865-5.
- Krajský úřad Plzeňského kraje, Usnesení rady Plzeňského kraje, Usnesení č. 1/16 ze dne 21.11.2016
- Krajský úřad Plzeňského kraje, Usnesení zastupitelstva Plzeňského kraje, Usnesení č. 239/00 ze dne 18.12.2000
- Krajský úřad Plzeňského kraje, Usnesení zastupitelstva Plzeňského kraje, Usnesení č. 1/04 ze dne 30.11.2004
- Krajský úřad Plzeňského kraje, Usnesení zastupitelstva Plzeňského kraje, Usnesení č. 1/08 ze dne 14.11.2008
- Krajský úřad Plzeňského kraje, Usnesení zastupitelstva Plzeňského kraje, Usnesení č. 517/10 ze dne 9.9.2010
- Krajský úřad Plzeňského kraje, Usnesení zastupitelstva Plzeňského kraje, Usnesení č. 3/12 ze dne 19.11.2012
- Krajský úřad Plzeňského kraje, Usnesení zastupitelstva Plzeňského kraje, Usnesení č. 407/14 ze dne 27.1.2014

- Krajský úřad Plzeňského kraje, Usnesení zastupitelstva Plzeňského kraje, Usnesení č. 1/16 ze dne 21.11.2016
- Krajský úřad Plzeňského kraje, Usnesení zastupitelstva Plzeňského kraje, Usnesení č. 2/20 ze dne 12.11.2020
- MATUŠKOVÁ, Alena, a kol. *Geografie Plzeňského kraje*. V Plzni: Západočeská univerzita, 2014. ISBN 978-80-261-0461-2.
- MOLEK, Pavel a Vojtěch ŠIMÍČEK. *Soudní přezkum voleb*. Praha: Linde, 2006. ISBN 80-7201-639-3.
- VALEŠ, Lukáš a kol. *Politologické aspekty veřejné správy*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2006. ISBN 80-7380-010-1.
- VODIČKA, Karel a Ladislav CABADA. *Politický systém České republiky: Historie a současnost*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-718-3.

Elektronické zdroje

- BENEŠ, Richard. Už je to jisté, Plzeňský kraj povede koalice ODS, TOP 09, STAN a Piráti. *Plzeňská drbna* [online]. TRIMA NEWS, 5. 11. 2020 [cit. 2023-03-16]. Dostupné z: <https://plzenska.drba.cz/volby/3810-uz-je-to-jiste-plzensky-kraj-povede-koalice-ods-top-09-stan-a-pirati.html>
- Budu se věnovat i kvalitě života v malých obcích, slíbila nová hejtmanka. *IDnes.cz: Zpravodajství* [online]. Mafra, 2023, 12.11.2020 [cit. 2023-03-31]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/plzen/zpravy/koalice-plzensky-kraj-hejtmanka-ilona-mauritzova-zastupitelstvo.A201027_578705_plzen-zpravy_vb
- Emmerová už není hejtmankou. Přesune se do sněmovny. *Aktuálně.cz* [online]. 2023, 8.6.2010 [cit. 2023-03-31]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/emmerova-uz-neni-hejtmankou-presune-se-do-snemovny/r~i:article:670264/>
- Hlasování ve volbách: Volby do zastupitelstev obcí. *Ministerstvo vnitra České republiky: Služby pro veřejnost* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, 2020 [cit. 2021-03-12]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/hlasovani-ve-volbach.aspx>

- Charakteristika kraje. *Český statistický úřad* [online]. Český statistický úřad [cit. 2023-03-17]. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/10180/164549683/33010821char_cz.pdf/e3726104-03ad-45f7-a603-9af8166c1523?version=1.5
- MENŠÍKOVÁ, Iva. Budoucí ministr Milan Chovanec končí ve funkci hejtmána Plzeňského kraje. *Český rozhlas: Radiožurnál* [online]. Český rozhlas, 2023, 26.1.2014 [cit. 2023-03-31]. Dostupné z: <https://radiozurnal.rozhlas.cz/budouci-ministr-milan-chovanec-konci-ve-funkci-hejtmana-plzenskeho-kraje-6288213>
- Metody pro přepočítání hlasů na mandáty: Historie aplikace metod přepočtu hlasů na mandáty podle vývoje volební legislativy. *Český statistický úřad* [online]. ČSÚ, Oddělení zpracování výsledků voleb, 2020 [cit. 2021-03-26]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/metody_pro_prepocet_hlasu_na_mandaty
- MĚSTSKÝ OKRUH. *SÚSPK: Správa a údržba silnic Plzeňského kraje* [online]. Plzeň: Správa a údržba silnic Plzeňského kraje, p.o., 2017, 3/2023 [cit. 2023-03-26]. Dostupné z: <https://www.suspk.eu/reference/mestsky-okruh/>
- Migrační krize v Evropě. *Evropský parlament: Zpravodajství* [online]. 03-11-2020 [cit. 2023-03-14]. Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/news/cs/headlines/society/20170629STO78631/migracni-krize-v-evrope>
- Obyvatelstvo: Obce. *Český statistický úřad: Krajská správa ČSÚ v Plzni* [online]. Český statistický úřad, 2023, [cit. 2023-03-21]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xp/obyvatelstvo-xp-obce>
- Plzeňský kraj má nového hejtmána: Pirát Špoták střídá Mauritzovou! Končí i celá rada. *Blesk.cz* [online]. Czech news center, 2023, 14.2.2022 [cit. 2023-03-31]. Dostupné z: <https://www.blesk.cz/clanek/regiony-plzen/704094/plzensky-kraj-ma-noveho-hejtmana-pirat-spotak-strida-mauritzovou-konci-i-cela-rada.html>
- Podíl nezaměstnaných osob v krajích k 28. 2. 2023. *Český statistický úřad: Krajská správa ČSÚ v Českých Budějovicích* [online]. České Budějovice: Český statistický úřad, 2023, 8.3.2023 [cit. 2023-03-26]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xc/mapa-podil-kraje>
- Politika v roce 2008: Julínkovně, Tlustý ve vířivce a oranžové tsunami. *ČT24* [online]. Česká televize, 2008 [cit. 2023-03-15]. Dostupné z:

<https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/1428972-politika-v-roce-2008-julinkovne-tlusty-ve-virivce-a-oranzove-tsunami>

- Právní předpisy. *Ministerstvo vnitra České republiky: Volby* [online]. Ministerstvo vnitra České republiky, 19.7.2021 [cit. 2023-03-28]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/volby/clanek/legislativa-pravni-predpisy-pravni-predpisy.aspx>
- Regionální účty v Plzeňském kraji 2020. *Český statistický úřad* [online]. Český statistický úřad, 23.2.2023 [cit. 2023-03-25]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xp/regionalni-ucty-v-plzenskem-kraji-2021>
- Statistická ročenka Plzeňského kraje - 2022: Obyvatelstvo. *Český statistický úřad* [online]. Český statistický úřad, 2022, 20.12.2022 [cit. 2023-03-24]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/4-obyvatelstvo-8ak3cksmmn>
- SŮSA, Richard a Tomáš VOLF. ANO 2011. Vznik a vývoj politické strany Andreje Babiše. *Novinky.cz* [online]. Seznam.cz, 2003 [cit. 2023-03-15]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/volby-ano-2011-vznik-a-vyvoj-politicke-strany-andreje-babise-40364176>
- ŠESTÁK, Tomáš. *Krajské volby v Karlovarském kraji* [online]. Plzeň, 2021, 56 s. [cit. 2023-03-15]. Dostupné z: https://dspace5.zcu.cz/bitstream/11025/43304/1/Tomas_Sestak_-_Krajske_volby_v_Karlovarskem_kraji.pdf. Bakalářská práce. Západočeská univerzita v Plzni, Fakulta právnická. Vedoucí práce Doc. PhDr. Lukáš Valeš, Ph.D.
- Volby do zastupitelstev krajů konané dne 12.11.2000: Výsledky hlasování v krajích Kraj: Plzeňský kraj. *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2023-03-10]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/kz2000/kz21?xjazyk=CZ&xdatum=20001112&xkraj=3>
- Volby do zastupitelstev krajů konané dne 5. - 6.11.2004: Výsledky hlasování v krajích Kraj: Plzeňský kraj. *Český statistický úřad* [online]. Český statistický úřad [cit. 2023-03-10]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/kz2004/kz21?xjazyk=CZ&xdatum=20041105&xkraj=3>
- Volby do zastupitelstev krajů konané dne 17.10. – 18.10.2008: Výsledky voleb do zastupitelstev krajů Kraj: Plzeňský kraj. *Český statistický úřad* [online]. Český statistický úřad [cit. 2023-03-10]. Dostupné z:

<https://www.volby.cz/pls/kz2008/kz21?xjazyk=CZ&xdatum=20081017&xkraj=3>

- Volby do zastupitelstev krajů konané dne 12.10. – 13.10.2012: Výsledky voleb do zastupitelstev krajů Kraj: Plzeňský kraj. *Český statistický úřad* [online]. Český statistický úřad [cit. 2023-03-13]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/kz2012/kz21?xjazyk=CZ&xdatum=20121012&xkraj=3>
- Volby do zastupitelstev krajů konané dne 7.10. – 8.10.2016: Jmenné seznamy. *Český statistický úřad* [online]. Český statistický úřad, 2016, 2016 [cit. 2023-03-31]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/kz2016/kz111?xjazyk=CZ&xdatum=20161007&xkraj=3&xstrana=0&xv=2&xt=1>
- Volby do zastupitelstev krajů konané dne 7.10. – 8.10.2016: Výsledky voleb do zastupitelstev krajů Kraj: Plzeňský kraj. *Český statistický úřad* [online]. Český statistický úřad [cit. 2023-03-14]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/kz2016/kz21?xjazyk=CZ&xdatum=20161007&xkraj=3>
- Volby do zastupitelstev krajů konané dne 2.10. – 3.10.2020: Výsledky voleb do zastupitelstev krajů Kraj: Plzeňský kraj. *Český statistický úřad* [online]. Český statistický úřad [cit. 2023-03-14]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/kz2020/kz21?xjazyk=CZ&xkraj=3>
- Život v kraji: Základní informace o kraji. *Plzeňský kraj* [online]. Krajský úřad Plzeňského kraje [cit. 2023-03-17]. Dostupné z: <https://www.plzensky-kraj.cz/plzensky-kraj>

SEZNAM ZKRATEK

ADS – Agrární demokratická strana

ANK 2020 – Alternativa pro nezávislé kandidáty 2020

apod. – a podobně

atd. – a tak dále

ČR – Česká republika

ČSNS – Česká str. národ. socialistická

ČSSD – Česká strana sociálně demokratická

DSSS – Dělnická strana sociální spravedlnosti

DSZ – Demokratická strana zelených

HDP – hrubý domácí produkt

HOZK – Všelidové hnutí občanů za kraje

CHKO – chráněná krajinná oblast

IDP – Integrovaná doprava Plzeňska

KSČM – Komunistická strana Čech a Moravy

KDU-ČSL – Křesťanská a demokratická unie – Československá strana lidová

Ne ilegální imigraci-PPI – Ne ilegální imigraci – peníze raději pro naše lidi

ODS – Občanská demokratická strana

ORP – obec s rozšířenou působností

OZV – obecně závazné vyhlášky

p. b. – procentní bod

Patrioti – Občané patrioti

Piráti – Česká pirátská strana

POÚ – pověřený obecní úřad

SDŽ – Strana důstojného života

SNK – Sdružení nezávislých kandidátů

SPD – Svoboda a přímá demokracie – Tomio Okamura (SPD)

SPO – Strana práv občanů

SPR-RSČ – Sdružení pro republiku – Republikánská strana Československa
Miroslava Sládka

SsČR – Strana soukromníků ČR

STAN – Starostové a nezávislí

SZ – Strana zelených

tzv. – tak zvaně

tj. – to jest

SEZNAM OBRÁZKŮ

- Obr. č. 1: Administrativní členění Plzeňského kraje
- Obr. č. 2: Venkovské oblasti v Plzeňském kraji v roce 2011

SEZNAM TABULEK

- Tab. č. 1: Výsledky krajských voleb v roce 2000 (řazeno vzestupně)
- Tab. č. 2: Výsledky krajských voleb v roce 2004 (řazeno vzestupně)
- Tab. č. 3: Výsledky krajských voleb v roce 2008 (řazeno vzestupně)
- Tab. č. 4: Výsledky krajských voleb v roce 2012 (řazeno vzestupně)
- Tab. č. 5: Výsledky krajských voleb v roce 2016 (řazeno vzestupně)
- Tab. č. 6: Výsledky krajských voleb v roce 2020 (řazeno vzestupně)
- Tab. č. 7: Hodnocení působnosti kraje v jednotlivých oblastech

SEZNAM GRAFŮ

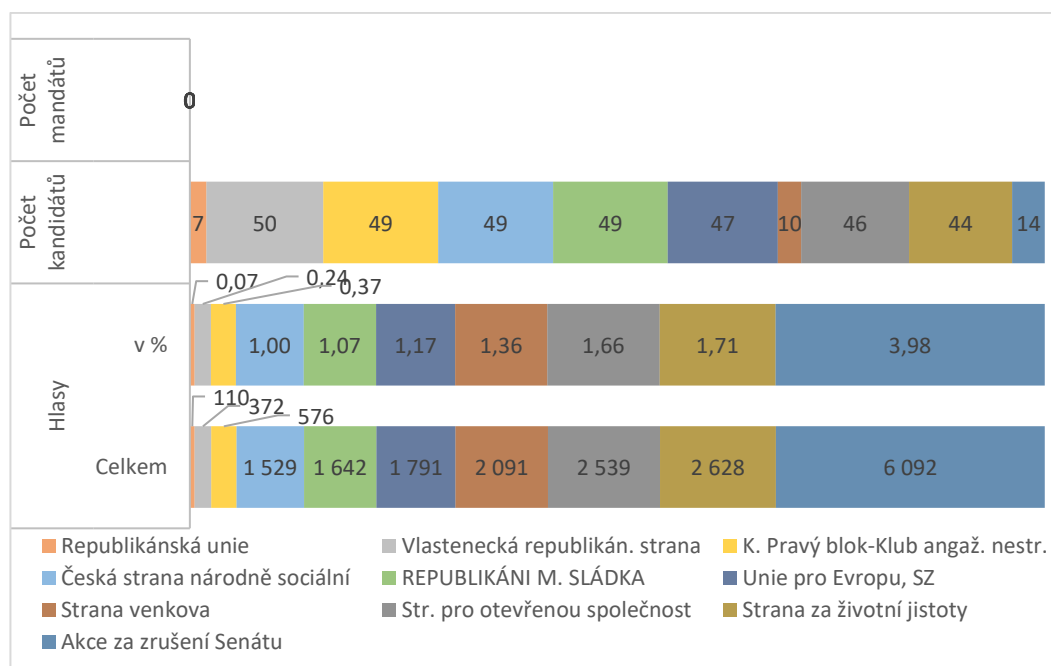
- Graf č. 1: Volební účast ve volbách v letech 2000-2020
- Graf č. 2: Výsledky voleb vybraných stran v letech 2000-2020
- Graf č. 3: Oblasti, ve kterých starostové pocítují rozdíl působení kraje před volbami a zbytku volebního období (hodnoty uvedeny v jednotkách)
- Graf č. 4: Oblasti vlivu kraje po skončení voleb (hodnoty uvedeny v jednotkách)
- Graf č. 5: Oblasti, ve kterých se malé obce obrací na kraj a kdy na ORP

SEZNAM PŘÍLOH

- Příloha č. 1: Grafy znázorňující výsledky voleb v roce 2000 kandidujících stran bez zisku mandátu a se ziskem mandátu
- Příloha č. 2: Graf znázorňující výsledky voleb v roce 2004 kandidujících stran bez zisku mandátu a se ziskem mandátu
- Příloha č. 3: Graf znázorňující výsledky voleb v roce 2008 kandidujících stran bez zisku mandátu a se ziskem mandátu
- Příloha č. 4: Graf znázorňující výsledky voleb v roce 2012 kandidujících stran bez zisku mandátu a se ziskem mandátu
- Příloha č. 5: Graf znázorňující výsledky voleb v roce 2016 kandidujících stran bez zisku mandátu a se ziskem mandátu
- Příloha č. 6: Graf znázorňující výsledky voleb v roce 2020 kandidujících stran bez zisku mandátu a se ziskem mandátu
- Příloha č. 7: Dotazník k diplomové práci

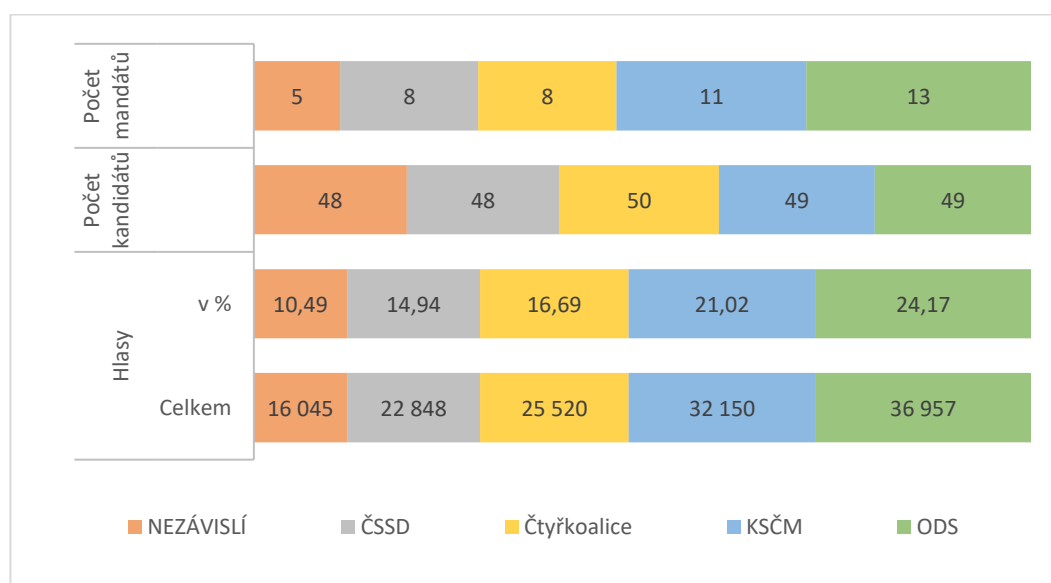
Příloha č. 1

Graf znázorňující výsledky voleb v roce 2000 kandidujících stran bez zisku mandátu

Zdroj: Tab. č. 1

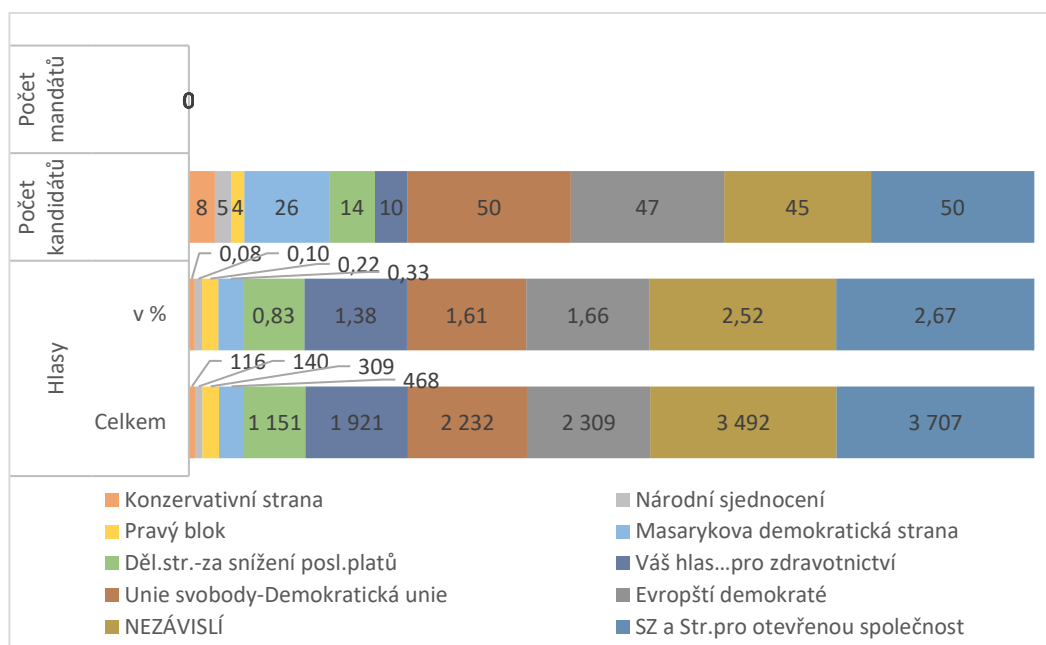
Graf znázorňující výsledky voleb v roce 2000 kandidujících stran se ziskem mandátu

Zdroj: Tab. č. 1

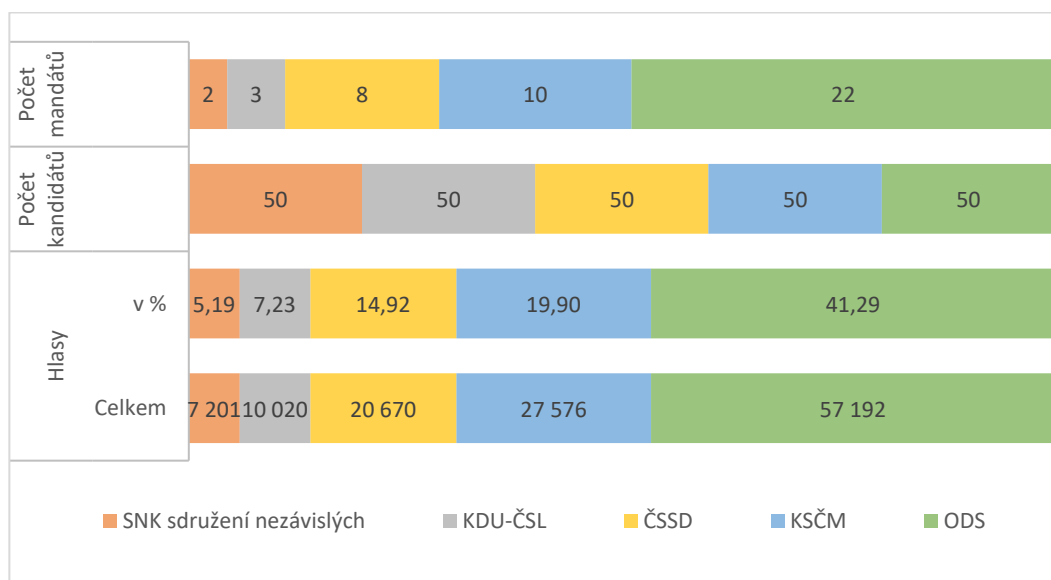
Příloha č. 2

Graf znázorňující výsledky voleb v roce 2004 kandidujících stran bez zisku mandátu

Zdroj: Tab. č. 2

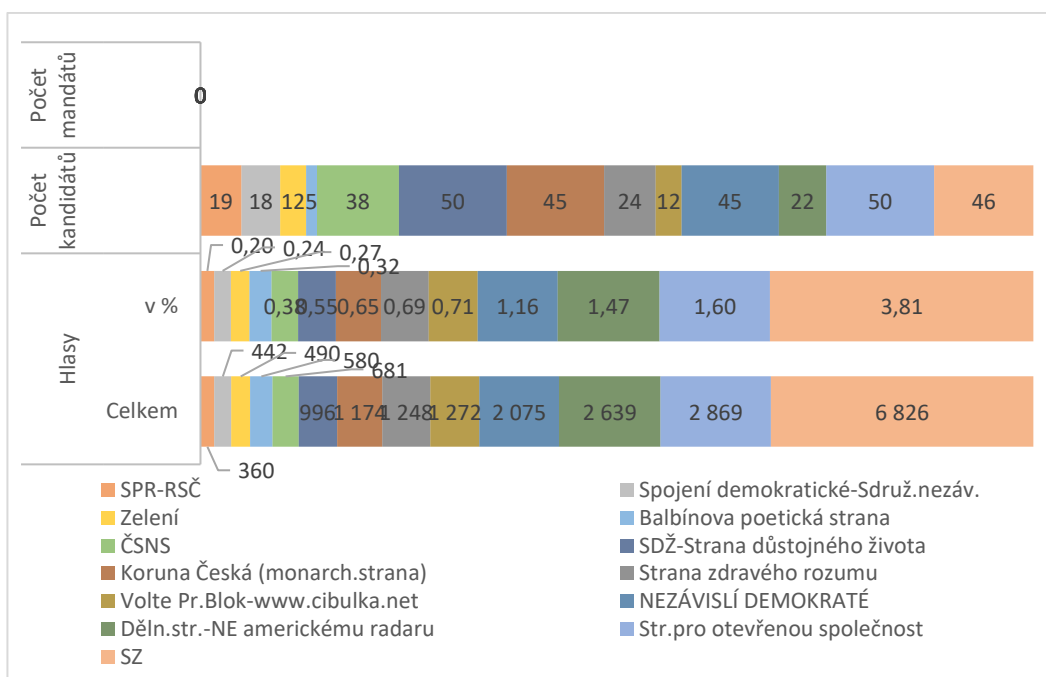
Graf znázorňující výsledky voleb v roce 2004 kandidujících stran se ziskem mandátu

Zdroj: Tab. č. 2

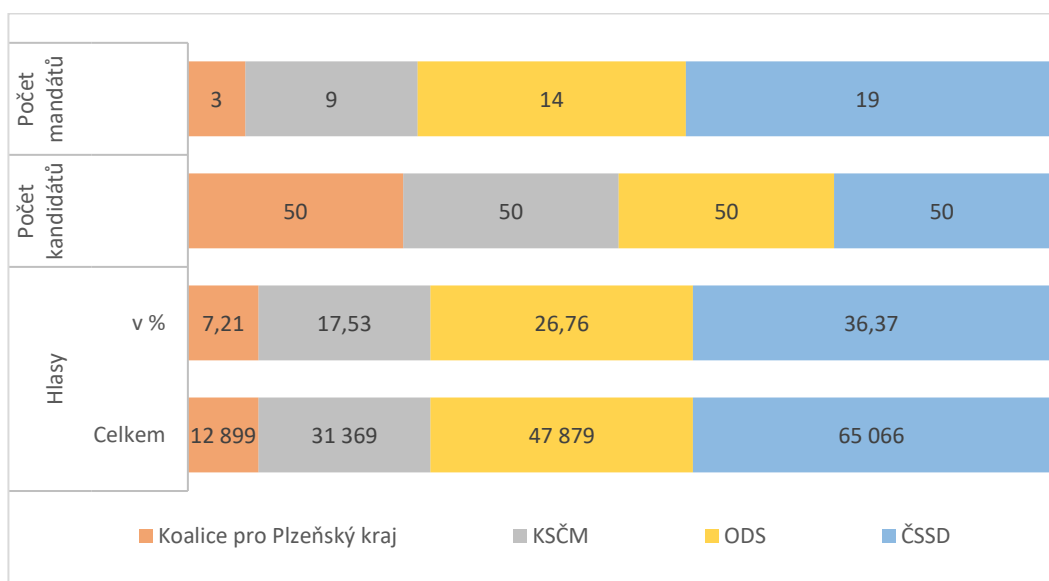
Příloha č. 3

Graf znázorňující výsledky voleb v roce 2008 kandidujících stran bez zisku mandátu

Zdroj: Tab. č. 3

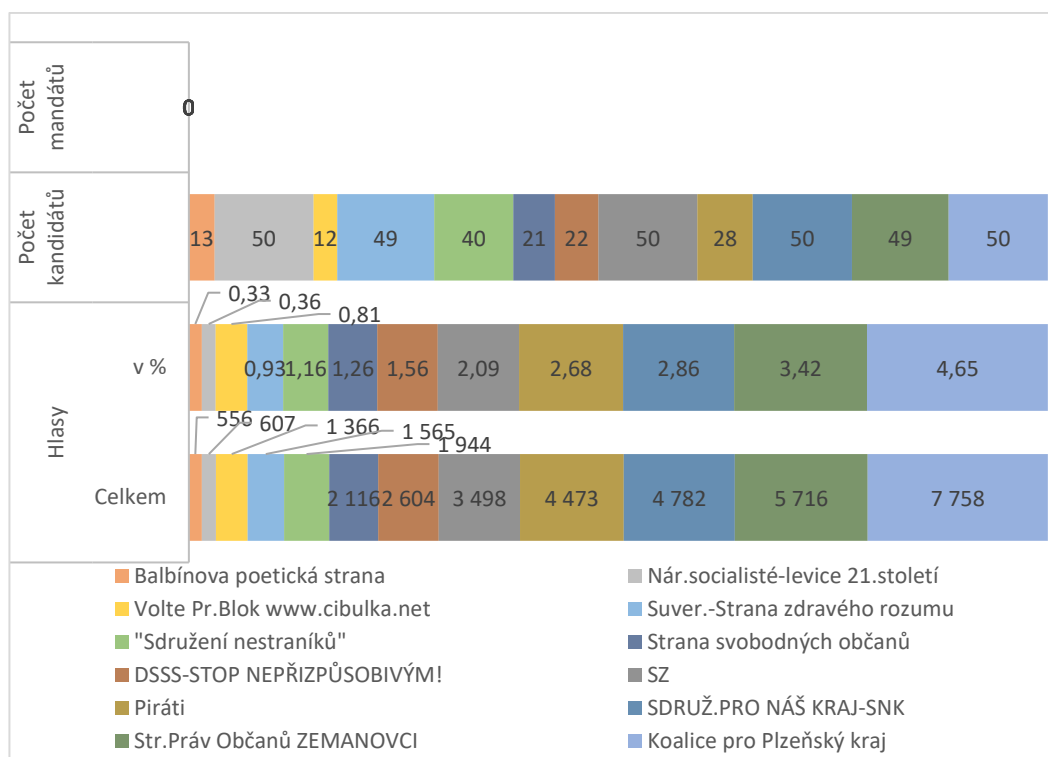
Graf znázorňující výsledky voleb v roce 2008 kandidujících stran se ziskem mandátu

Zdroj: Tab. č. 3

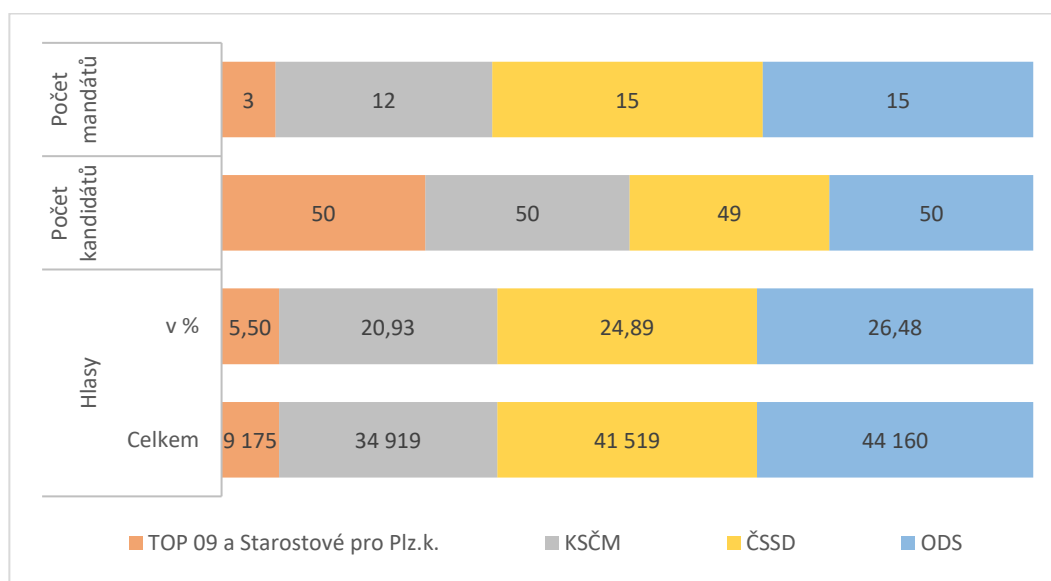
Příloha č. 4

Graf znázorňující výsledky voleb v roce 2012 kandidujících stran bez zisku mandátu

Zdroj: Tab. č. 4

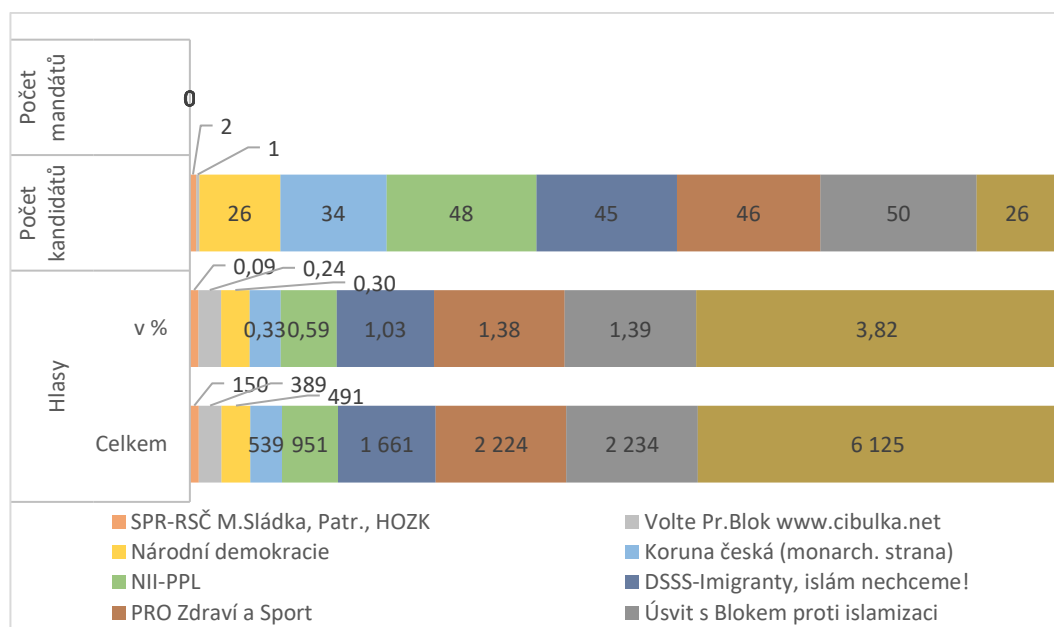
Graf znázorňující výsledky voleb v roce 2012 kandidujících stran se ziskem mandátu

Zdroj: Tab. č. 4

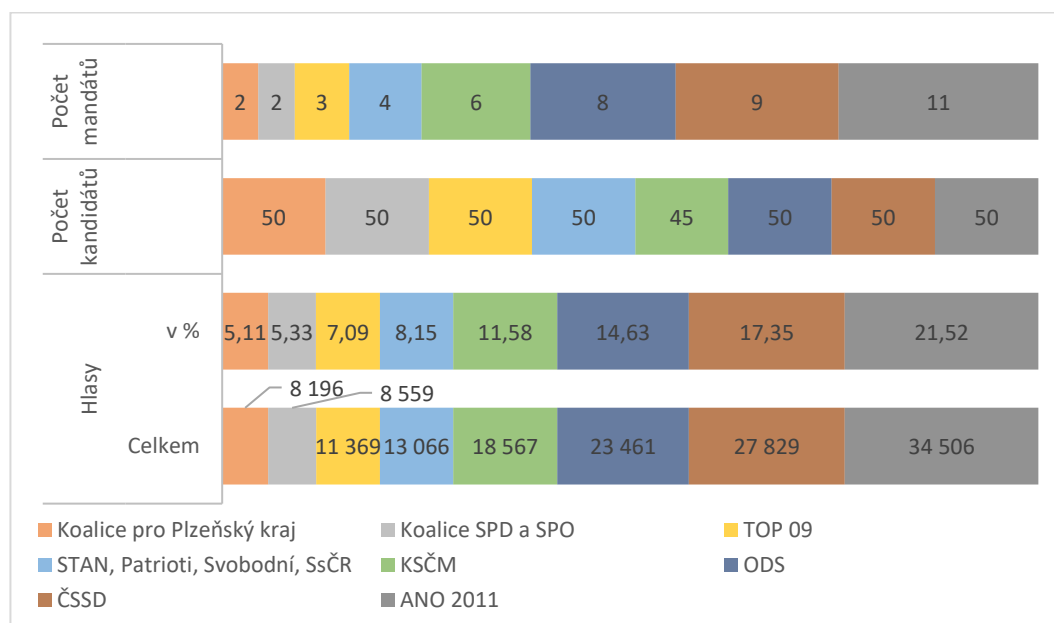
Příloha č. 5

Graf znázorňující výsledky voleb v roce 2016 kandidujících stran bez zisku mandátu

Zdroj: Tab. č. 5

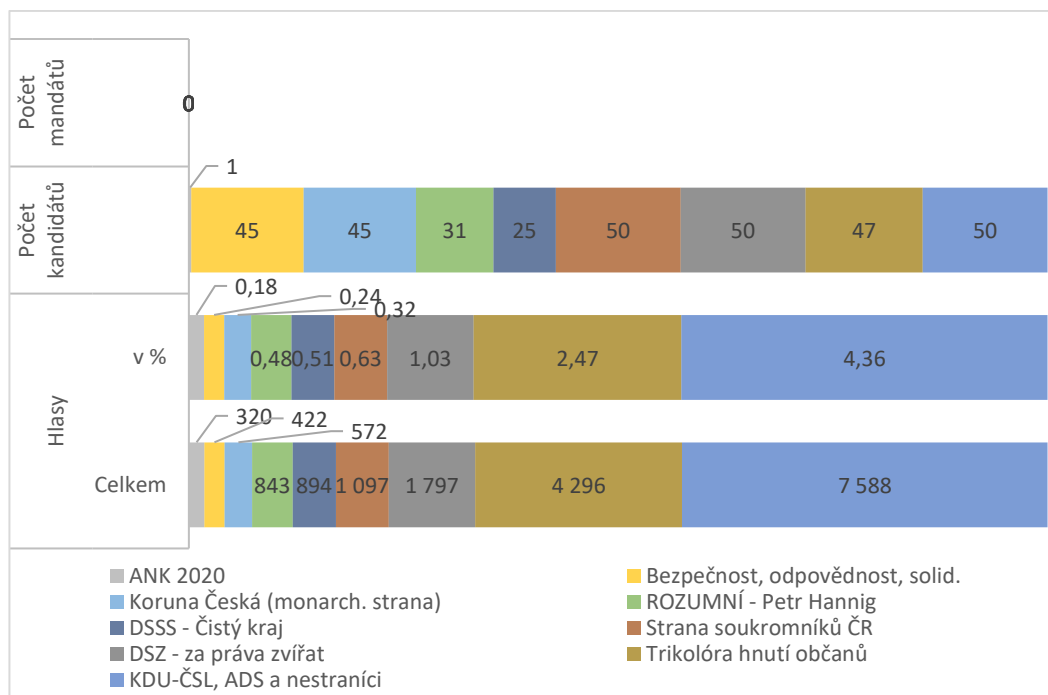
Graf znázorňující výsledky voleb v roce 2016 kandidujících stran se ziskem mandátu

Zdroj: Tab. č. 5

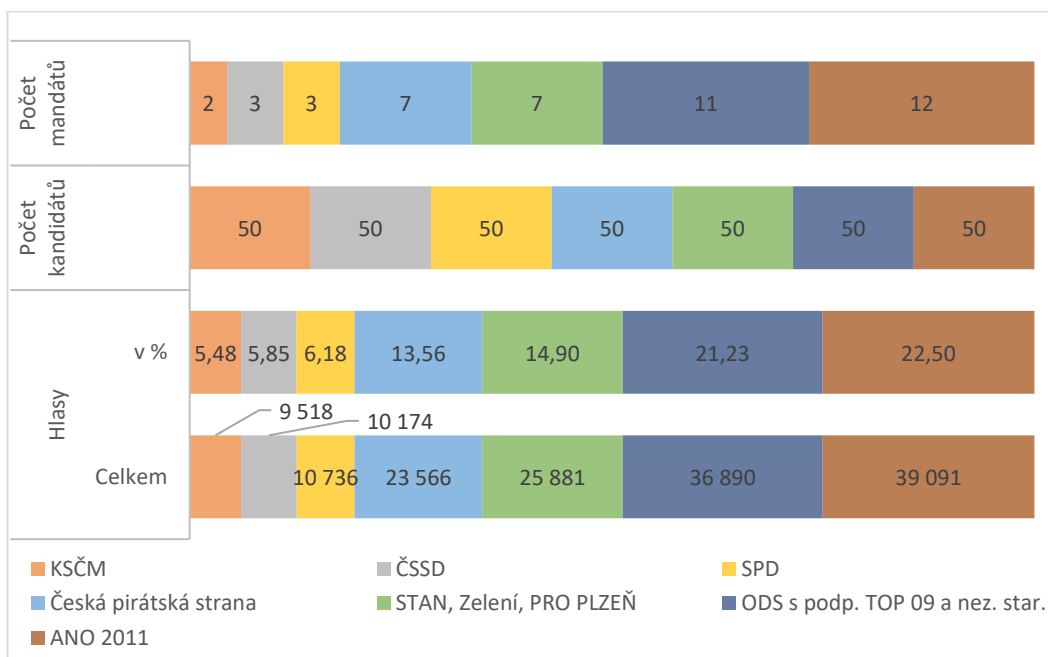
Příloha č. 6

Graf znázorňující výsledky voleb v roce 2020 kandidujících stran bez zisku mandátu

Zdroj: Tab. č. 6

Graf znázorňující výsledky voleb v roce 2020 kandidujících stran se ziskem mandátu

Zdroj: Tab. č. 6

Dotazník k diplomové práci

Volby v Plzeňském kraji v letech 2000-2020

Tento dotazník je směřován na starosty obcí do 500 obyvatel.

Má za úkol zjistit, zda a v jaké míře jsou tyto obce ovlivňovány samotnými volbami a jejich výsledky a v jaké oblasti by uvítali větší podporu od vedení kraje.

1. Má vaše obec více částí? (*jedna možnost*)

- Ne, má pouze jednu část
- Ano, skládá se z více částí (uved'te počet)

2. Jako starosta/tka obce sledujete průběh krajských voleb?

- Ano, sleduji
- Ne, nesleduji

3. Vnímáte rozdíl působení kraje v době před konáním voleb oproti zbytku volebního období? (*jedna možnost*)

- Ano
- Ne

4. V jaké oblasti tento rozdíl pociťujete? (*více možností*)

- Lepší dopravní obslužnost
- Dotační politika
- Oblast školství
- Oblast sociální péče
- Větší zájem politiků
- Jiné...(uved'te)

5. Pokud Vás napadá ještě něco, co byste rád/a k této otázce uvedl/a, můžete využít prostor níže k Vašemu vyjádření. (*otevřená odpověď*)

- Odpověď

6. Vnímáte vliv kraje po skončení voleb? (jedna možnost)

- Ano
- Ne

7. Pokud ano, v jaké oblasti? (otevřená odpověď)

- Odpověď

8. Dojde-li ke změně vedení kraje, jaké dopady pocítíte? (otevřená odpověď)

- Odpověď

9. V jakých záležitostech se obracíte na kraj a v jakých ORP? (více možností)

	Kraj	ORP
Žádost o dotace (dotační politika)		
Krizové situace (živelné katastrofy, COVID-19, apod.)		
Pomoc se zajištěním dopravní obslužnosti		
Pomoc se zajištěním a rozvodem energií a vody		
Sociální služby		
Školství		
Kultura		
Zajištění záchranné služby		

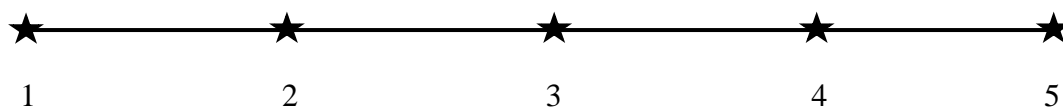
10. Pokud se na kraj či ORP obracíte ještě v jiných záležitostech, než je uvedeno výše, prosím uveďte, o jaké oblasti se jedná a na koho se s nimi obracíte. (otevřená odpověď)

- Odpověď

11. Vnímáte dotační programy jako dostatečné? (jedna možnost)

- Jsou dostatečné
- Nejsou dostatečné (budeme žádat o navýšení)

12. Jaká je z Vašeho pohledu spolupráce s krajem? Ohodnoťte na škále 1-5, kdy 5=výborná a 1= špatná. (jedna možnost)

13. Jak vnímáte působnost kraje v následujících oblastech? Ohodnoťte jako ve škole, kdy 1 = výborná a 5 = špatná.

	1	2	3	4	5
Školství					
Dopravní obslužnost					
Zdravotnictví					
Sociální věci(slужby)					
Regionální rozvoj					
Bezpečnost					

14. Jak vnímáte spolupráci s krajem? Především v jaké oblasti ji vnímáte? (otevřená odpověď)

- Odpověď

15. Co byste zlepšil/a na spolupráci s krajem? Příklad dotační podpora obchodů v malých obcích. (otevřená odpověď)

- Odpověď